บทที่ 3
มาตรการเพื่อบังคับใช้กับการบริหารจัดการสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ ตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ

นับจากวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ที่ทำให้เกิดปัญหามากมายโดยเฉพาะปัญหาที่เกิดกับสถาบันการเงิน คือ การก่อให้เกิด NPLs (NON-PERFORMING LOANs) หรือที่เรียกว่าหนี้ด้อยคุณภาพ หรือหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เป็นจำนวนมากค้างอยู่ในสถาบันการเงิน ซึ่งหนี้เหล่านี้ส่งผลต่อการดำเนินกิจการของสถาบันการเงินต่าง ๆ มากมาย ทำให้เกิดการขาดสภาพคล่องในการประกอบกิจการเพื่อการพัฒนาทางธุรกิจ สถาบันการเงินเหล่านี้พยายามทุกวิธีทางไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มทุน ปรับเปลี่ยนโครงสร้าง แต่อย่างไรหนี้ด้อยคุณภาพเหล่านี้ก็ยังเป็นปัญหาภาระอันยิ่งใหญ่ที่ทำให้การดำเนินกิจการเป็นไปค่อนข้างยาก ดังนั้น สถาบันการเงินไม่ว่าจะเป็นธนาคารพาณิชย์ หรือบริษัทเงินทุน จึงได้หาทางที่จะแก้ไขโดยการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ขึ้น การจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ในขณะนั้นมีกฎหมายใช้บังคับอยู่ 2 ฉบับ คือ พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน พ.ศ.2541 หรือที่เรียกว่า บบส. ดำเนินการโดยรัฐ และพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน พ.ศ.2541 ที่ดำเนินการโดยเอกชน บริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินของรัฐหรือ บบส. นั้นได้ดำเนินกิจการโดยการซื้อสินทรัพย์ที่เป็นหนี้เสียมาจาก ปรส. อันเป็นหนี้เสียของบริษัทเงินทุนที่ทางราชการได้สั่งปิดกิจการไปแล้วมาบริหาร หนี้เหล่านี้ก็ไม่ก่อให้เกิดผลต่อการลด NPLs ของสถาบันการเงินในประเทศไปได้มากแต่อย่างใด หนี้ NPLs ก็ยังคงอยู่ในเปอร์เซ็นต์ที่สูงต่อภาพสินเชื่อโดยรวม และในขณะเดียวกันสถาบันการเงินเอกชน เช่น ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน ที่ยังคงดำเนินกิจการอยู่หลายแห่งก็ได้พยามยามที่จะแก้ปัญหา NPLs ของตน โดยการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ขึ้นตามพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. 2541 เช่น ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ก็ได้จัดตั้งบริษัท บริหารสินทรัพย์ จันทบุรี จำกัด และ

บริษัท บริหารสินทรัพย์ธนบุรี จำกัด ส่วนธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ก็ได้จัดตั้งบริษัท บริหารสินทรัพย์จตุจักร จำกัด ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ก็ได้จัดตั้งบริษัท บริหารสินทรัพย์สุขุมวิท จำกัด ฯลฯ ซึ่งสถาบันการเงินเหล่านี้ก็ได้โอนย้ายหนี้ NPLs ของตนไปอยู่ที่บริษัทบริหารสินทรัพย์ที่ตนจัดตั้งขึ้น ดังนั้น การลด NPLs ของสถาบันการเงินเอกชนเหล่านี้ จึงเป็นการลด NPLs ในทางบัญชีเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่า หนี้ด้อยคุณภาพเหล่านี้จะลดลงแต่ประการใด การแก้ปัญหาหนี้ด้อยคุณภาพจึงไม่บรรลุผลสำเร็จได้อย่างที่คาดหวังไว้ ผลกระทบของ NPLs ยังคงอยู่ในสถาบันการเงินตลอดมา ถึงแม้จะมีการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ในปีพุทธศักราช 2541 ก็ตาม แนวคิดในการแก้ปัญหาหนี้ด้อยคุณภาพด้วยการจัดตั้ง AMC (Asset Management Company) แห่งชาติจึงเกิดขึ้น เพื่อจะผลักภาระหนี้เสียออกจากไปจากสถาบันการเงินอย่างแม้จริง ซึ่งทำให้สถาบันการเงินนั้นมีความคล่องตัวและสามารถพัฒนาธุรกิจของตนทางด้านอื่นได้ยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องกังวลกับหนี้ด้อยคุณภาพเหล่านี้แต่อย่างใด

สำหรับในภูมิภาคเอเชียมีหลายประเทศที่ประสบปัญหาวิกฤติทางการเงิน เช่นเดียวกับประเทศไทย เช่น ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซีย เป็นต้น ประเทศเหล่านี้ก็ได้จัดตั้งหน่วยงานบริหารสินทรัพย์ขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหานี้เช่นเดียวกับประเทศไทย โดยหน่วยงานบริหารสินทรัพย์เหล่านี้ก็มีนโยบายและการดำเนินงานที่ใกล้เคียงกัน ดังรายละเอียดที่จะได้ศึกษาและวิเคราะห์ เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย และของต่างประเทศในบทนี้ เนื่องจากประเทศสาธารณรัฐเกาหลีประสพความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาหนี้ด้อยคุณภาพ จึงขอนำมาตรการทางกฎหมายของสาธารณรัฐเกาหลี มาทำการศึกษาและวิเคราะห์ต่อไป ซึ่งผู้เขียนได้แบ่งสาระสำคัญของกฎหมายออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ มาตรการทางกฎหมายของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยมาตรการทางกฎหมายตามพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ.2541 และมาตรการทางกฎหมายของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ต่างประเทศ โดยขอศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศสาธารณรัฐเกาหลีเป็นสำคัญ ซึ่งจะได้วิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

3.1 มาตรการทางกฎหมายของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย

การบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพตามพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นหลังจากที่บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (บสท.) รับโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพมาจากสถาบันการเงินแล้ว และเป็นขั้นตอนที่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่สุดของพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 ฉบับนี้ และอาจกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ก็ว่าได้ เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ได้ให้อำนาจแก่ บสท. สามารถบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพได้อย่างกว้างขวาง โดยสามารถดำเนินการในลักษณะเพื่อให้สินทรัพย์ด้อยคุณภาพจบลงในเวลารวดเร็ว กล่าวคือ ถ้า บสท.เห็นว่าลูกหนี้หรือสินทรัพย์ด้อยคุณภาพที่สามารถแก้ไขปรับปรุงได้ ก็จะไปสู่กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ หรือสั่งให้ดำเนินการไปตามวิธีการต่าง ๆ หากแก้ไขไม่ได้กฎหมายกำหนดมาตรการทางกฎหมายให้กับ บสท.ไว้ 2 ประการ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ

ตามพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 มาตรา 53[28] ได้ให้อำนาจแก่ บสท.ในการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพที่รับโอนมาไว้ 3 วิธี ดังต่อไปนี้

(1) การปรับโครงสร้างหนี้

(2) การปรับโครงสร้างกิจการ

(3) การจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน

3.1.1 การปรับโครงสร้างหนี้ (Debt Restructuring)

การปรับโครงสร้างหนี้เป็นการดำเนินการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพหรือแก้ไขหนี้ที่มีปัญหาโดยใช้กระบวนการที่ บสท.กับลูกหนี้ สมัครใจแก้ไขปัญหาร่วมกันในการดำเนินการชำระหนี้ตามเงื่อนไขข้อตกลงที่กำหนดกันขึ้นใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้ บสท.มีโอกาสได้รับชำระหนี้คืนสูงสุดหรือได้รับส่วนสูญเสียบางส่วนต่ำสุด หรือเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินกิจการต่อไปของลูกหนี้ โดยเฉพาะลูกหนี้ของสถาบันการเงินที่ประสบปัญหาการาชำระหนี้เนื่องจากผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจ แต่ยังมีแนวโน้มที่จะดำเนินธุรกิจต่อไปได้[29] ทั้งนี้ การปรับโครงสร้างหนี้เป็น

---

[28] พระราชกำหนด บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. 2548

[29] มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สมาคมนิติศาสตร์. การสัมนาทางวิชาการเรื่องการประนอมหนี้.. ทางเลือกเพื่อทางรอด. กรุงเทพมหานคร : สมาคมนิติศาสตร์ มหวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

วิธีการหนึ่งของ บสท.ในการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ หรือหนี้ NPLs ที่รับโอนมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การแก้ไขปัญหาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพเป็นไปอย่างรวดเร็วเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ และให้ลูกหนี้ที่สุจริตอยู่ในฐานะที่จะชำระหนี้ภายในเวลาที่กำหนด และเพื่อให้ลูกหนี้สามารถดำเนินกิจการเดิมหรือเริ่มกิจการใหม่ได้ต่อไป โดยไม่ต้องใช้กระบวนการทางศาล

3.1.2 วิธีการในการปรับโครงสร้างหนี้

มาตรา 57 วรรคสอง ได้กำหนดวิธีการในการปรับโครงสร้างหนี้และให้อำนาจแก่ บสท. ในการดำเนินการกับลูกหนี้ ดังนี้

(1) การผ่อนปรนเงื่อนไขในการชำระหนี้

การยินยอมผ่อนปรนเงื่อนไขการชำระหนี้นี้ มีลักษณะเป็นการผ่อนปรนเงื่อนไขการชำระหนี้ให้กับลูกหนี้เป็นกรณีพิเศษ โดยที่ลูกหนี้ปกติทั่วไปจะไม่มีการได้รับการผ่อนปรนดังกล่าว โดยมาตรา 57 วรรคสอง กำหนดให้ บสท.อาจผ่อนปรนการชำระหนี้ให้ลูกหนี้ได้หลายวิธี เช่น การลดเงินต้น ลดดอกเบี้ย อัตราดอกเบี้ย ระยะเวลาที่จะคำนวณดอกเบี้ย หรือขยายระยะเวลาการชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ หรือผ่อนปรนเงื่อนไขในการชำระหนี้อย่างอื่นแก่ลูกหนี้ และในกรณีที่เห็นสมควรเพื่อให้ความเป็นธรรมอย่างทัดเทียมกันและรวดเร็ว อาจผ่อนปรนภาระในการชำระหนี้ไว้เป็นการทั่วไปให้แก่ลูกหนี้ทั้งหมดหรือบางประเภทก็ได้ โดยระยะเวลาและจำนวนเงินที่ชำระหนี้ และการพิจารณาปรับลดหนี้เงินต้น หรือดอกเบี้ยค้างชำระ จะต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้ตามกระแสเงินสดของลูกหนี้ด้วย[30]

อย่างไรก็ตาม การลดอัตราดอกเบี้ยให้แก่ลูกหนี้ตามภาวะตลาด หรือเพื่อรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า หรือการขยายระยะเวลาการชำระหนี้ออกไป โดยมีการตกลงให้มีระยะเวลาปลอดหนี้ (Grace Period) โดยลูกหนี้ยังคงจ่ายชำระดอกเบี้ยในอัตราที่ระบุไว้ในสัญญาเดิมและ บสท.วิเคราะห์แล้วคาดว่าจะได้รับชำระเงินต้นและดอกเบี้ยคืนครบถ้วนตามสัญญาการให้กู้ยืม จะไม่ถือว่าเป็นการปรับโครงสร้างหนี้แต่อย่างใด

---

[30] ประกาศคณะกรรมการ บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขและกระบวนการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ. ข้อ 14 และข้อ 16.

(2) การแปลงหนี้เป็นทุน (Debt-to-Equit Swap)

การแปลงหนี้เป็นทุนหมายถึง การแปลงหนี้ของลูกหนี้ให้เป็นส่วนทุนในกิจการของลูกหนี้ กล่าวคือหนี้จะกลายสภาพเป็นหุ้นในกิจการ โดยหุ้นจำนวนดังกล่าวจะถือโดยเจ้าหนี้ที่แปลงหนี้เป็นทุน ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดภาระหนี้เงินต้นและดอกเบี้ยของลูกหนี้ที่จะต้องชำระให้แก่ บสท. โดยให้ บสท.แปลงภาระหนี้เป็นการเข้าไปถือหุ้นของลูกหนี้ ซึ่งทำให้ลูกหนี้ปลดภาระที่จะต้องชำระเงินต้นและดอกเบี้ยในส่วนนั้น เพราะ บสท. ได้เปลี่ยนสถานะจากเจ้าหนี้เป็นผู้ถือหุ้นและเพื่อความสะดวกในการแปลงหนี้เป็นทุน พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ได้ให้อำนาจ บสท.สามารถหักกลบลบหนี้กับลูกหนี้ ในจำนวนเงินที่ลูกหนี้เป็นหนี้อยู่กับ บสท. เป็นค่าหุ้นได้ทันที โดยไม่ต้องชำระค่าหุ้นเป็นตัวเงินให้แก่ลูกหนี้

สำหรับเงื่อนไขการพิจารณาปรับโครงสร้างหนี้โดยวิธีการแปลงหนี้เป็นทุนนั้น บสท. จะพิจารณาแปลงหนี้เป็นทุนก็ต่อเมื่อลูกหนี้ได้ทำการลดทุนเพื่อรับรู้ส่วนขาดทุนสะสมเรียบร้อยแล้วเท่านั้น และ บสท.จะต้องได้สิทธิถือหุ้นหลังแปลงหนี้เป็นทุนในสัดส่วนเกินกว่าร้อยละยี่สิบห้าของทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้ว และการแปลงหนี้เป็นทุนจะแปลงได้ในราคาที่ไม่เกินราคาตามมูลค่าทางธุรกิจ (Book Value) ทั้งนี้ ราคาดังกล่าวจะต้องไม่เกินมูลค่าที่ตราไว้ (Par Value) อีกด้วย นอกจากนี้ บสท.ยังสามารถจำหน่ายหุ้นดังกล่าวคืนให้แก่ลูกหนี้ ผู้ค้ำประกัน ผู้เกี่ยวข้อง ทั้งในหรือนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก็ได้[31]

(3) การรับโอนทรัพย์หรือสิทธิเรียกร้องเพื่อชำระหนี้

การรับโอนทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องจากลูกหนี้เพื่อชำระหนี้เป็นการปรับปรุงโครงสร้างหนี้วิธีหนึ่งที่ช่วยให้ บสท.ได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ โดยการตีราคาทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันเพื่อโอนชำระหนี้ดังกล่าวจะต้องปฏิบัติตามประกาศคณะกรรมการ บสท.เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เรื่องการตีราคาทรัพย์สินโอนชำระหนี้ ซึ่งกำหนดว่า บสท.จะรับตีราคาทรัพย์สินโอนชำระหนี้ในราคาเท่ากับยอดหนี้คงค้างและจะไม่พิจารณาคืนส่วนเกินของมูลค่าให้แก่ผู้ที่นำทรัพย์สินมาตีราคาโอนชำระหนี้ในกรณีที่ทรัพย์สินดังกล่าวมีมูลค่าสูงกว่ายอดหนี้คงค้างของลูกหนี้ นอกจากนี้ประกาศดังกล่าวยังกำหนดประเภททรัพย์สินที่จะสามารถนำมาตีราคา

---

[31] ประกาศคณะกรรมการ บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขและกระบวนการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ. ข้อ 24.

โอนชำระหนี้ได้ ซึ่งได้แก่ทรัพย์สินประเภทเงินสดหรือเงินฝาก ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง หลักทรัพย์ทั้งที่มีและไม่มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมไปถึงตราสารหนี้ที่ออกโดยภาครัฐ เช่น พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรรัฐวิสาหกิจ ตั๋วเงินคลัง เป็นต้น และตราสารหนี้ที่ออกโดยภาคเอกชน เช่นหุ้นกู้ เป็นต้น แต่หากในกรณีที่ทรัพย์สินที่จะโอนไม่ใช่ทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันแห่งหนี้รายนั้น การโอนเพื่อชำระหนี้ก็จะต้องได้รับความยินยอมจากทั้งลูกหนี้และเจ้าของทรัพย์สินนั้นก่อน และทรัพย์สินนั้น ๆ จะต้องปราศจากภาระผูกพันใด ๆ และเป็นทรัพย์สินที่มีสภาพคล่องหรือเปลี่ยนมือได้[32]

นอกจากกรณีการรับโอนทรัพย์ชำระหนี้แล้ว บสท.ยังพิจารณากำหนดเงื่อนไขให้ลูกหนี้จำหน่ายทรัพย์สินเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ตามแผนปรับโครงสร้างหนี้ได้ ซึ่งทรัพย์สินดังกล่าว อาจจะเป็นทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ปราศจากภาระผูกพันก็ได้ แต่ทรัพย์สินเหล่านั้นต้องไม่เป็นทรัพย์สินหลักทางธุรกิจ (Core Asset) การจำหน่ายนั้นต้องได้รับความยินยอมจากคณะกรรมการบริหารด้วย[33]

การรับโอนทรัพย์หรือจำหน่ายทรัพย์เพื่อชำระหนี้ตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ จะถือว่าเป็นการชำระหนี้ในส่วนของต้นเงินและดอกเบี้ยค้างชำระตามลำดับ และจะส่งผลให้ลูกหนี้กับผู้ค้ำประกันหลุดพ้นจากความรับผิดจากหนี้รายนั้นทันที

(4) การรับโอนหุ้นหรือซื้อหุ้นเพิ่มทุนของลูกหนี้

การรับโอนหุ้นหรือซื้อหุ้นเพิ่มทุนของลูกหนี้นี้ จะต้องกระทำเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เท่านั้น เนื่องจาก บสท.ไม่มีวัตถุประสงค์ในการลงทุนในกิจการของลูกหนี้ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการที่ลูกหนี้จะได้มีเม็ดเงินใหม่เพื่อนำมาปรับปรุง หรือขยายกิจการ ที่จะทำให้ลูกหนี้มีรายได้มากขึ้น และสามารถนำเงินมาชำระหนี้คืน บสท.ในส่วนที่ยังขาดอยู่ได้ ทั้งนี้ตามมาตรา 53 วรรคสอง แห่งพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย บัญญัติให้อำนาจ บสท. สามารถดำเนินการให้ลูกหนี้เพิ่มทุนได้โดยไม่ต้องมีมติพิเศษของที่ประชุมผู้ถือหุ้น และสามารถโอนหรือขายหุ้นให้แก่ บสท. ได้ โดยไม่ต้องขายให้แก่ผู้ถือหุ้นเดิมก่อน ซึ่งเป็นการยกเว้นการที่ต้อง

---

[32] ประกาศคณะกรรมการ บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขและกระบวนการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ. ข้อ 20.

[33] ประกาศคณะกรรมการ บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขและกระบวนการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ. ข้อ 23.

ดำเนินการตามหลักกฎหมายมาตรา 1220 และมาตรา 1222 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมาตรา 137 แห่ง พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535

การที่ บสท.รับโอน หรือซื้อหุ้นเพิ่มทุนของลูกหนี้ดังกล่าว ในกรณีที่มีกฎหมายหรือข้อบังคับกำหนดว่าต้องได้รับอนุมัติหรือเห็นชอบจากมติที่ประชุมใหญ่ของผู้ถือหุ้น หรือต้องแจ้งให้ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นของลูกหนี้ทราบก่อนนี้ บสท.สามารถดำเนินการได้ทันที โดยไม่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว เนื่องจากมาตรา 57 วรรคสาม แห่งพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ฯ ให้ถือว่าความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารของ บสท. เป็นการอนุมัติให้ความเห็นชอบหรือรับทราบ หรือเป็นมติพิเศษของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นของลูกหนี้ตามกฎหมายหรือข้อบังคับที่กำหนดไว้ดังกล่าวแล้ว และหากการปรับโครงสร้างหนี้ระหว่างลูกหนี้กับ บสท. เป็นเหตุให้เจ้าหนี้รายอื่นเสียเปรียบ เจ้าหนี้รายนั้น ๆ ไม่อาจร้องขอให้เพิกถอนการกระทำที่ทำให้เจ้าหนี้รายอื่นเสียเปรียบ ซึ่งเป็นการยกเว้นมาตรา 237 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์[34]

(5) มาตรการอื่นใดตามความเห็นชอบของคณะกรรมการ

นอกจากวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทั้ง 4 วิธีตามที่กำหนดไว้แล้ว กฎหมายยังให้อำนาจคณะกรรมการ บสท. ในการใช้มาตรการ หรือวิธีการอื่นในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ตามวิธีการที่คณะกรรมการ บสท.เห็นสมควรอีกด้วย โดยการพิจารณาแนวทางจะต้องพิจารณาจากอัตราที่ได้รับชำระคืน (Recovery Rate) ตามการปรับโครงสร้างหนี้จะต้องมีค่าสูงกว่าการบังคับทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน และต้องมีการกำหนดระยะเวลาการปรับโครงสร้างหนี้ที่เหมาะสม และมีการระบุถึงข้อกำหนดในการหลุดพ้นจากหนี้ และภาระค้ำประกันของลูกหนี้และผู้ค้ำประกันอีกด้วย

ในการดำเนินการปรับโครงสร้างหนี้ตามวิธีการต่างๆทั้ง 5 วิธีการข้างต้นนั้น คณะกรรมการ บสท. จะกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขให้ บสท.ปฏิบัติก็ได้ ซึ่ง บสท. จะต้องมีหลักการปรับโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ให้เป็นแนวทางเดียวกัน เพื่อให้พนักงานหรือ

---

[34] สถิตย์ ลิ่มพงศ์พันธุ์, “อำนาจทางกฎหมายในการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย”, บทบัณฑิตย์ 57 (ตุลาคม-ธันวาคม 2547) : 38.

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและเป็นแนวทางเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ลูกหนี้ทุกรายเท่าเทียมกันมากที่สุด[35]

3.1.3 ผลของการปรับโครงสร้างหนี้

กฎหมายในส่วนของการปรับโครงสร้างหนี้ ตามพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ผลของปรับโครงสร้างหนี้ บางกรณีอาจทำให้ทั้งลูกหนี้และผู้ค้ำประกันหลุดพ้นจากหนี้ บางกรณีหลุดพ้นเฉพาะผู้ค้ำประกัน และในบางกรณีอาจจะต้องใช้กระบวนการทางศาลต่อไป

เมื่อลูกหนี้ ผู้บริหารของลูกหนี้ และผู้ค้ำประกัน ได้ให้ความร่วมมือกับบสท. ในการปรับโครงสร้างหนี้ และได้มีการชำระหนี้ตามที่ได้ปรับโครงสร้างหนี้แล้วทั้งหมด ให้ลูกหนี้และผู้ค้ำประกันเป็นอันหลุดพ้นจากหนี้นั้น ทั้งนี้ ตามมาตรา 58 ที่กำหนดว่า เมื่อดำเนินการปรับโครงสร้างหนี้แล้ว ให้ลูกหนี้หรือผู้ค้ำประกันที่ได้ชำระหนี้ตามการปรับโครงสร้างหนี้ที่กำหนดไว้ทั้งหมดแล้วหลุดพ้นจากหนี้ และหนี้นั้นก็เป็นอันยุติ ยกตัวอย่างเช่น บสท.ได้กำหนดเงื่อนไขในการปรับโครงสร้างหนี้กับลูกหนี้และผู้ประกันโดยการลดเงินต้น ดอกเบี้ยค้าง และอัตราดอกเบี้ยปัจจุบัน พร้อมทั้งขยายระยะเวลาการชำระหนี้ออกไปเป็น 7 ปี ปรากฏว่าลูกหนี้สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดเวลาทุกเดือนโดยไม่มีการผิดนัดแม้แต่งวดเดียว เมื่อลูกหนี้ได้ชำระหนี้ทั้งหมดครบ 7 ปีแล้ว ดังนี้ ลูกหนี้และผู้ค้ำประกันหลุดพ้นจากหนี้

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ลูกหนี้หรือผู้ค้ำประกันไม่ให้ความร่วมมือกับ บสท. ในการปรับโครงสร้างตามที่ บสท.สั่ง โดยที่ลูกหนี้หรือผู้ประกันอยู่ในฐานะที่จะดำเนินการได้หรือลูกหนี้หรือผู้ค้ำประกันยักย้ายถ่ายเท หรือปิดบังซ่อนเร้นทรัพย์สินของตน มาตรา 58 วรรคท้ายให้อำนาจแก่ บสท. ในการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดลูกหนี้หรือผู้ค้ำประกันโดยไม่ต้องดำเนินการไต่สวน และให้ศาลและเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดดำเนินตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลายต่อไป

มาตรการทางกฎหมายของ บสท.ที่พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. 2544 ได้บัญญัติอำนาจพิเศษไว้ มีดังนี้ คือ

---

[35] มานิต วิทยาเต็ม, คำอธิบายกฎหมายบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย, หน้า 51.

3.2 การใช้มาตรการพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด

ในการฟ้องหรือร้องขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 กับการดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดลูกหนี้ ตามพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 จุดประสงค์หรือความมุ่งหมายในผลเหมือนกัน กล่าวคือ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด แต่มูลเหตุและหลักเกณฑ์ในการฟ้องหรือร้องขอมีกฎหมายบัญญัติไว้แตกต่างกัน เจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมายทั้งสองฉบับ เพื่อให้มีผลบังคับย่อมไม่เหมือนกัน ผู้เขียนจึงขอกล่าวถึงหลักกฎหมายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 และหลักกฎหมายพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 เฉพาะในประเด็นมูลเหตุและหลักเกณฑ์ในการฟ้องหรือร้องขอ และการพิจารณาของศาล เพื่อการศึกษา ดังนี้

3.2.1 หลักกฎหมายตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย

3.2.1.1 ระบบล้มละลาย (bankruptcy system) เป็นการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้และจัดการแบ่งปันด้วยความเป็นธรรมให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย (pari passu)

คำว่า “ล้มละลาย” พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2524 ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงสิ้นเนื้อประดาตัว , หมดทรัพย์สมบัติของตัว , มีหนี้สินล้นพ้นตัว ทรัพย์สมบัติตกอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

กล่าวโดยสรุปแล้ว กฎหมายล้มละลายก็คือ กฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อจัดการชำระสะสางหนี้สิน หรือหนี้เงินของบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวนั้นเอง การฟ้องคดีล้มละลายซึ่งเป็นกฎหมายที่มีลักษณะพิเศษครอบคลุมทั้งเหตุแห่งการฟ้อง รวมทั้งระเบียบและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการฟ้อง การพิจารณาและการพิพากษาคดี เว้นแต่ไม่มีบทบัญญัติและข้อกำหนดดังกล่าว กฎหมายจึงให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ.2542

การฟ้องคดีล้มละลายนั้น เจ้าหนี้ไม่ได้ฟ้องเรียกเงินหรือทรัพย์ แต่ฟ้องเพื่อรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ทั้งหมด ทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบันหรือจะมีขึ้นภายหน้า รวมทั้งติดตามเอาทรัพย์ที่ลูกหนี้ได้โอนหนี้ให้เจ้าหนี้ไปก่อนแล้ว เอามารวมเป็นกองกลาง แล้วแบ่งให้เจ้าหนี้ที่มาขอรับชำระหนี้โดยทั่วหน้ากันตามสัดส่วนมากและน้อย

หลักและทฤษฎีของกฎหมายล้มละลาย หลักการที่สำคัญสูงสุดของกฎหมายล้มละลาย ก็คือ หลักที่ประสงค์ให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้เสมอภาคทั่วหน้ากัน (pari passu) ซึ่งหมายถึง หลักความเท่าเทียมกันและได้รับส่วนแบ่ง ในอัตราที่เสมอหน้ากันในกองทรัพย์สินของลูกหนี้ (the assets of insolvents) ระหว่างเจ้าหนี้ด้วยกัน แต่ก็มีข้อยกเว้นสำหรับ กรณีเจ้าหนี้มีประกันและการหักกลบลบหนี้

3.2.1.2 มูลเหตุแห่งการฟ้องคดีล้มละลาย

มาตรา 7 พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 ได้กำหนดมูลเหตุแห่งการฟ้องคดีล้มละลายที่ว่า

“ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว” อาจถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายได้ ถ้าลูกหนี้นั้นมีภูมิลำเนาในราชอาณาจักร หรือประกอบธุรกิจในราชอาณาจักร ไม่ว่าด้วยตนเองหรือโดยตัวแทน ในขณะที่มีการขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย หรือภายในกำหนดเวลาหนึ่งปีก่อน นั้น

ดังนั้น มูลเหตุแห่งการฟ้องคดีล้มละลาย จึงประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 3 ประการ คือ :

1. ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว
2. ลูกหนี้มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักร
3. ลูกหนี้ประกอบธุรกิจในราชอาณาจักร ไม่ว่าด้วยตนเอง หรือโดยตัวแทน ในขณะที่มีการขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย หรือภายในกำหนดเวลาหนึ่งปีก่อนนั้น

คำว่า “ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว” พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 ไม่ได้วางบทนิยาม หรือคำวิเคราะห์ศัพท์เป็นการเฉพาะว่า ลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว มีความหมายเป็นประการใดโดยชัดแจ้ง แต่เป็นที่พอทำความเข้าใจกันโดยทั่วไปได้ว่า เป็นสภาวการณ์ที่ลูกหนี้มีหนี้สินเป็นจำนวนมาก (Overindebtedness) จนเกินกว่า ปริมาณทรัพย์สินที่ดินที่มีอยู่ทั้งหมด อันทำให้ไม่สามารถจะชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ของตนได้ (insolvent) หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ลูกหนี้มีสถานะทางการเงินที่ไม่สามารถรับผิดชอบต่อหนี้สินทั้งหมดที่ตนได้ก่อขึ้น อย่างไรก็ตาม การที่เจ้าหนี้จะพิจารณาว่า ลูกหนี้ของตนตกเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว เพื่อที่จะสามารถฟ้องร้องตามกฎหมายล้มละลายนั้น ไม่ใช่เรื่องง่ายแต่อย่างใด พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 8 จึงได้บัญญัติถึงการกระทำต่าง ๆไว้ 9 ประการ ที่สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

3.2.1.3 หลักเกณฑ์การฟ้องคดีล้มละลาย

การฟ้องคดีล้มละลายแตกต่างจากการฟ้องคดีแพ่งสามัญ สำหรับคดีล้มละลายนั้น กฎหมายได้บัญญัติหลักเกณฑ์การฟ้องไว้เป็นพิเศษ ซึ่งปรากฏตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 9 และ 10 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2542 มาตรา 4 และ 5 โดยแยกหลักเกณฑ์การฟ้องคดีล้มละลาย สำหรับเจ้าหนี้ 2 ประเภท คือ เจ้าหนี้ทั่วไป และเจ้าหนี้มีประกัน

3.2.1.4 การพิจารณาพิพากษา

การพิจารณาคดีล้มละลายนั้น เป็นไปตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 ซึ่งบัญญัติว่า “ในการพิจารณาคดีล้มละลาย ตามคำฟ้องของเจ้าหนี้นั้น ศาลต้องพิจารณาเอาความจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 หรือมาตรา 10 ถ้าศาลพิจารณาได้ความจริง ให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด แต่ถ้าไม่ได้ความจริงหรือลูกหนี้นำสืบได้ว่า อาจชำระหนี้ได้ทั้งหมดหรือมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย ให้ศาลยกฟ้อง

การพิจารณาคดีล้มละลาย ศาลจะถือเอาคำฟ้องของโจทก์ หรือพยานหลักฐานของโจทก์เป็นหลัก แม้จำเลยไม่ยื่นคำให้การ หรือไม่มาศาลในวันนัดพิจารณา ศาลก็จะทำการพิจารณาไป โดยจะทำการสืบพยานโจทก์ฝ่ายเดียว ถ้าจำเลยยื่นคำให้การ และมาในวันนัดพิจารณาโดยอ้างพยานหลักฐานสนับสนุนคำให้การของตน ศาลก็จะทำการสืบพยานจำเลยด้วย

อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาของศาล กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องพิจารณาหาความจริงว่า ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียว มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท หรือเป็นหนี้เจ้าหนี้หลายคน ซึ่งเข้าชื่อกันเป็นโจทก์จำนวนรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท และเป็นหนี้ที่อาจกำหนดจำนวนได้แน่นอน หรือในกรณีที่โจทก์เป็นผู้ยื่นฟ้องเป็นเจ้าหนี้มีประกันก็นัดพิจารณาให้ได้ความจริง ตามมาตรา 9 และมาตรา 10 ประกอบกัน จะขาดไปประการใดประการหนึ่งไม่ได้ เมื่อได้ความจริงครบถ้วนแล้ว ศาลจึงจะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด

3.2.2 กฎหมายของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย

3.2.2.1 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง บสท. และมาตรการพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด

เนื่องจากในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจอย่างร้ายแรง ทำให้ลูกหนี้ของสถาบันการเงินไม่สามารถชำระสินเชื่อที่ตนมีกับสถาบันการเงินได้ และ

สินเชื่อเหล่านี้ได้กลายเป็นสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้แก่สถาบันการเงินเป็นจำนวนมาก หากปล่อยเวลาให้เนิ่นช้าต่อไป ฐานะของสถาบันการเงินที่เกี่ยวข้องจะเกิดปัญหาอย่างรุนแรง และกระทบต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศต่อไปได้ จึงเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วน ในอันที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ อันเป็นเจตนารมณ์การจัดตั้ง บสท.[36]เพื่อให้เป็นหน่วยงานของรัฐ ที่จะทำหน้าที่แก้ไขปัญหาการค้างชำระหนี้ของลูกหนี้ของสถาบันการเงินรัฐและเอกชน ให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว และให้มีอำนาจทางกฎหมายเป็นพิเศษในการดำเนินการต่าง ๆ กล่าวคือ ให้ บสท.ดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดของลูกหนี้หรือผู้ค้ำประกันที่ไม่ให้ความร่วมมือกับ บสท.ในการปรับโครงสร้างหนี้

3.2.2.2 มูลเหตุแห่งการร้องขอให้ศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด

มาตรา 58 วรรคท้าย พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 ได้กำหนดมูลเหตุแห่งการยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดของลูกหนี้และผู้ค้ำประกันที่ว่า “ถ้าลูกหนี้หรือผู้ค้ำประกันไม่ให้ความร่วมมือกับ บสท. ในการปรับโครงสร้างหนี้ ตามที่ บสท.สั่ง โดยที่ตนอยู่ในฐานะที่จะดำเนินการได้.....ให้ บสท.ดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดของลูกหนี้หรือผู้ค้ำประกัน แล้วแต่กรณี โดยไม่ต้องดำเนินการไต่สวน และให้ศาลและเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลายต่อไปโดยเร็ว”

ดังนั้น การไม่ให้ความร่วมมือกับ บสท.ในการปรับโครงสร้างหนี้ ตามที่ บสท.สั่ง โดยที่ตนอยู่ในฐานะที่ดำเนินการได้ จึงเป็นมูลเหตุที่สำคัญที่พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 ให้อำนาจ บสท.ในการยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดลูกหนี้หรือผู้ค้ำประกัน

คำว่า “การไม่ให้ความร่วมมือกับ บสท.ในการปรับโครงสร้างหนี้” พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 ไม่ได้วางบทนิยาม หรือให้คำวิเคราะห์ศัพท์เป็นการเฉพาะว่า การไม่ให้ความร่วมมือมีความหมายเป็นประการใด โดยชัดแจ้ง เมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง บสท. และการยุบเลิก บสท. เมื่อสิ้นปีที่สิบ จึงเห็นได้ว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 ได้กำหนดระยะเวลาให้ บสท.สามารถดำเนินการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ ภายในระยะเวลา 10 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่สั้นมากในการแก้ไขสินทรัพย์ด้อยคุณภาพทั้ง

---

[36] พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. 2544 มาตรา 7

ระบบของประเทศ จึงเห็นว่า การที่ลูกหนี้ไม่ให้ความร่วมมือกับ บสท. ไม่ได้พิจารณาเพียงลูกหนี้เข้ามาเจรจากับ บสท. เพื่อปรับโครงสร้างหนี้กับ บสท. เท่านั้น แต่ บสท.มองความสำเร็จของการปรับโครงสร้างหนี้ กล่าวคือ การปรับโครงสร้างหนี้ของ บสท.ต้องมีข้อยุติ จนกระทั่งคณะกรรมการ บสท.มีคำสั่งอนุมัติให้ปรับโครงสร้างหนี้ และทั้งสองฝ่ายได้มีการลงนามในสัญญาปรับโครงสร้างหนี้ด้วย

3.2.2.3 หลักเกณฑ์การยื่นคำร้องขอให้ศาลพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด

ตามพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 มาตรา 58 วรรคท้าย ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ไว้เป็นพิเศษ ในกรณีที่ลูกหนี้และผู้ค้ำประกันไม่ให้ความร่วมมือกับ บสท. ในการปรับโครงสร้างหนี้ โดยให้ บสท.ดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ดังนั้นในการขอให้ศาลพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ต้องทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลล้มละลายกลาง ไม่จำต้องทำเป็นคำฟ้องเหมือนกับการยื่นฟ้องคดีล้มละลายโดยทั่วไป

3.3 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับหลักประกัน (Disposal of Property being the Security)

การจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันของลูกหนี้ที่เป็นสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ ซึ่ง บสท.รับโอนมา เป็นวิธีการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ และเป็นอำนาจพิเศษประการหนึ่งในการบริหารหนี้ของ บสท. ซึ่งหาก บสท.ประสงค์จะบังคับจำนองหรือบังคับจำนำกับทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันของสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ฯ ก็บัญญัติให้อำนาจแก่ บสท. สามารถดำเนินการได้ โดยไม่ต้องขออำนาจศาล ซึ่งในการพิจารณาบังคับหลักประกันของลูกหนี้ บสท.จะพิจารณาจากเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(1) ลูกหนี้หยุดหรือปิดกิจการ หรือไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้

(2) ลูกหนี้ไม่ให้ความร่วมมือในการปรับโครงสร้างหนี้หรือปรับโครงสร้างกิจการหรือยักย้ายปิดบังทรัพย์สิน หรือมีพฤติกรรมที่ส่อไปในทางที่ไม่สุจริต

(3) ลูกหนี้ไม่สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของแผนปรับโครงสร้างหรือปรับโครงสร้างกิจการ

3.3.1 ประเภทของการขายทอดตลาด

การขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น ปัจจุบันพบว่ามีการขายทอดตลาดที่สำคัญ สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

3.3.1.1 การขายทอดตลาดโดยเอกชน

บุคคลหรือนิติบุคคลประสงค์จะนำทรัพย์สินของตนออกขายทอดตลาดโดยมีสิทธิ ตามกฎหมาย หรือเหตุตามกฎหมาย เช่น การขายทอดตลาดทรัพย์สินอันเป็นการบังคับจำนำ ตามมาตรา 764 เมื่อลูกหนี้จำนำผิดนัดชำระหนี้ที่มีการจำนำเป็นประกัน เจ้าหนี้ผู้รับจำนำย่อมดำเนินการบังคับจำนำเอาแก่ทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันโดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งต้องทำโดยการขายทอดตลาดทรัพย์ที่จำนำ , การขายทอดตลาดโดยเจ้าสำนักโรงแรมตามมาตรา 679 เมื่อผู้ใช้บริการโรงแรมไม่ชำระเงินค่าที่พักอาศัยและเงินทดรอง เจ้าสำนักโรงแรมมีสิทธิยึดหน่วงเครื่องเดินทางและทรัพย์สินที่เอาไว้ในโรงแรมแล้ว นำออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระแทนได้ เมื่อทรัพย์สินนั้นอยู่แก่ตนเป็นเวลานานถึง 6 สัปดาห์ โดยยังมิได้รับชำระหนี้

การขายทอดตลาดโดยภาคเอกชน หลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอนต่าง ๆ ในการขายทอดตลาดจะต้องปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง นอกจากนี้ในกรณีที่เป็นการขายทอดตลาดโดยบุคคลผู้ประกอบอาชีพขายทอดตลาด บุคคลดังกล่าวจะต้องได้รับอนุญาตให้ประกอบอาชีพขายทอดตลาด รวมทั้งจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค่าของเก่า พ.ศ.2474 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พ.ศ.2553 กำหนดไว้ด้วย

3.3.1.2 การขายทอดตลาดโดยฝ่ายปกครอง

การขายทอดตลาดโดยฝ่ายปกครอง เป็นการขายทรัพย์สินของบุคคลอื่นอันเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการบังคับทางปกครอง สำหรับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินในฐานะที่เป็นเครื่องมือที่ฝ่ายปกครองใช้เพื่อบังคับการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์แห่งกฎหมาย เช่น การขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ฝ่ายปกครองยึดมาได้ตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2496 มาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากร เป็นต้น และการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่เป็นของฝ่ายปกครอง เนื่องจากฝ่ายปกครองหมดความจำเป็นที่จะใช้ หรือหากจะใช้ต่อไปจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก

สำหรับหลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอนของการขายทอดตลาดโดยฝ่ายปกครองจะต้องปรับใช้หลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอนของการขายทอดตลาดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วยเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอนของการขายทอดตลาดโดยฝ่ายปกครองที่ได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีฐานะเท่าเทียมกัน

3.3.1.3 การขายทอดตลาดโดยกรมบังคับคดี

การขายทอดตลาดโดยกรมบังคับคดีเป็นการดำเนินการตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ทั้งในคดีแพ่งและคดีล้มละลาย เจ้าพนักงานบังคับคดีในคดีแพ่งและเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลาย ซึ่งเป็นข้าราชการในสังกัดกรมบังคดี กระทรวงยุติธรรม จะเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการดังกล่าว เจ้าพนักงานบังคับคดีหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ต้องขายทรัพย์สินให้ได้ราคาสูงสุด เพื่อลดช่องว่างระหว่างราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินกับมูลค่าตลาดของทรัพย์สินนั้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่นอกจากจะนำเงินมาชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือเจ้าหนี้ของลูกหนี้ผู้ล้มละลายแล้ว ยังจะต้องไม่ทำให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือลูกหนี้ผู้ล้มละลายและบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องเสียหาย ซึ่งโดยหลักแล้วการขายทอดตลาดโดยกรมบังคับคดีมีวัตถุประสงค์เพื่อบังคับชำระหนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ทั้งที่เป็นคดีแพ่งและคดีล้มละลาย

ทั้งนี้ การขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยกรมบังคับคดีไม่ว่าจะเป็นการขายทอดตลาดโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ตาม จะต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งด้วย นอกจากนี้ยังต้องดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ.2522 ซึ่งมีลักษณะเป็นทั้งแนวปฏิบัติและหลักเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานบังคับคดีหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ด้วย

3.3.1.4 การขายทอดตลาดทางอินเทอร์เน็ต (e-Auction)

การขายทอดตลาดทางอินเทอร์เน็ต[37] เป็นการขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยผู้ประสงค์จะขายทรัพย์สินสามารถลงประกาศขายทอดตลาดผ่านทางเว็บไซต์ซึ่งผู้ให้บริการเว็บไซน์จัดให้มีบริการสำหรับการขายทอดตลาด ทั้งนี้ ผู้ประสงค์จะขายทรัพย์สินและผู้เข้าเสนอราคาต้องปฏิบัติ

[37] พิชญลักษณ์ คำทองสุก. (2544). “การขายทอดตลาดทางอินเทอร์เน็ต” หน้า 30.

ตามข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ผู้ให้บริการเว็บไซต์กำหนด ซึ่งการขายทอดตลาดทางอินเทอร์เน็ตมีรูปแบบและความสลับซ้อนของกระบวนการทางอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาเกี่ยวข้อง จึงทำให้มีลักษณะแตกต่างจากการขายทอดตลาดโดยวิธีปกติในหลายประการ ตัวอย่าง ผู้ให้บริการขายทอดตลาดทางอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย เช่น www.pramool.com , www.tradebid.com เป็นต้น โดยที่ธุรกรรมการขายทอดตลาดทางอินเทอร์เน็ตเป็นการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบหนึ่งจึงตกอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 ด้วย แต่ก็ต้องดูประกอบกับกฎหมายหลักฉบับอื่น ๆ

ตามที่กล่าวมาข้างต้นการบังคับหลักประกันการชำระหนี้ ถือเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญในการบังคับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากหลักประกันนั้นเป็นทรัพย์สิน การยึดทรัพย์สินเพื่อออกจำหน่าย โดยวิธีการขายทอดตลาด จึงเป็นวิธีการบังคับที่เจ้าหนี้ยินยอมกระทำกันมาก แต่ทั้งนี้ เจ้าหนี้จะสามารถทำการขายทอดตลาดโดยวิธีใดนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของสัญญาประกันการชำระหนี้ และการให้สิทธิตามกฎหมายแก่เจ้าหนี้ว่าจะมีอำนาจในการดำเนินการเพื่อขายทอดตลาดทรัพย์นั้นเพียงใด

ดังนั้น การบังคับหลักประกันตามสัญญาจำนอง ถือเป็นการบังคับหลักประกัน โดยผ่านกระบวนพิจารณาของศาลอันเกิดจากคำพิพากษาของศาล (Judicial Foreclosure) แต่หากเป็นขายทอดตลาดตามพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 ไม่ว่าจะเป็นการบังคับหลักประกันตามสัญญาจำนอง กฎหมายโดยพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ให้อำนาจแก่ บสท.สามารถดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์ที่เป็นหลักประกันได้เองตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่ประกาศจากคณะกรรมการบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย จึงถือเป็นการบังคับหลักประกันแบบไม่ผ่านกระบวนพิจารณาคดีของศาล (Non-Judicial Foreclosure) จึงอาจกล่าวได้ว่า ปัจจุบันนี้ การบังคับชำระหนี้ด้วยวิธีการขายทอดตลาดที่เป็นหลักประกันนั้น มีแนวทางในการปฏิบัติเพื่อทำการขายทอดตลาดได้ 2 วิธี คือ

3.3.2 การขายทอดตลาดโดยผ่านศาล (Judicial Foreclosure)

การขายทอดตลาดนั้นจะดำเนินการได้ต้องผ่านกระบวนพิจารณาคดี และมีคำสั่งให้ทำการขายทอดตลาดจากศาลก่อนจึงจะดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์นั้นได้ ผู้ดำเนินการขายทอดตลาดเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ อาจจะเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดี หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

ผ่านกระบวนการพิจารณาคดีจากศาล เพื่อทำการพิสูจน์ข้อเท็จจริง ๆ ก่อน ดังนั้น จึงก่อให้เกิดความมั่นใจแก่ลูกหนี้ผู้จำนองว่า การที่ตนต้องสูญเสียทรัพย์สินไปเพื่อการบังคับชำระหนี้นั้น ทรัพย์สินของตนจะถูกบังคับชำระหนี้อย่างยุติธรรมแน่นอน ทั้งนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์ไปตามหลักเกณฑ์ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ.2522 มีหลักการดังนี้คือ

3.3.2.1 หลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

การขายทอดตลาดทรัพย์ตามสัญญาจำนอง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันเกิดจากการบังคับหลักประกัน แบบผ่านกระบวนพิจารณาคดีของศาล เพื่อให้ศาลพิพากษาสั่งให้ขายทอดตลาดได้ (Judicial Foreclosure) ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้วางหลักเกณฑ์วิธีการบังคับไว้ในมาตรา 728 ที่กำหนดว่า เจ้าหนี้จะทำการบังคับจำนองและนำทรัพย์ออกขายทอดตลาดได้ต้องดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลก่อน เพื่อขออำนาจในการบังคับตามสิทธิอันมีต่อหลักประกันการชำระหนี้ตามสัญญา และเมื่อศาลได้พิพากษาให้สิทธิในการบังคับหลักประกันโดยขายทอดตลาดแล้ว การดำเนินการขายทอดตลาดต้องอยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานบังคับคดีที่จะเป็นผู้ดำเนินการขายทอดตลาดได้ เจ้าหนี้จะดำเนินการขายทอดตลาดเองไม่ได้ จึงขอแยกการศึกษาออกเป็นดังนี้คือ

1) การบังคับหลักประกันตามสัญญาจำนอง

การบังคับจำนองหรือ การบังคับชำระหนี้จากทรัพย์ที่เป็นหลักประกันในสัญญาจำนอง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 12 หมวด 4 ได้กำหนดถึงวิธีการบังคับจำนองไว้ในมาตรา 728 และมาตรา 729 มีหลักเกณฑ์ดังนี้คือ

(1) ผู้รับจำนอง ต้องมีจดหมายบอกกล่าวไปยังลูกหนี้และผู้จำนองให้ทำการชำระหนี้สัญญาประธานก่อน ภายในเวลาที่กำหนดให้ตามสมควรในคำบอกกล่าวนั้น

(2) หากลูกหนี้ละเลยเสียไม่ปฏิบัติตามคำบอกกล่าวนั้น ผู้รับจำนองจะต้องฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งคือ ยึดทรัพย์สินที่จำนองออกขายทอดตลาด หรือ ขอให้ทรัพย์ที่จำนองหลุดเป็นสิทธิแก่ผู้รับจำนองเมื่อได้แสดงเหตุให้ศาลเห็นประจักษ์ว่า ลูกหนี้ขาดส่งดอกเบี้ยมาแล้วเป็นเวลาถึงห้าปี และจำนวนหนี้นั้นท่วมราคาทรัพย์สินที่จำนอง และไม่มีการจำนองรายอื่น หรือบุริมสิทธิอื่นที่ได้จดทะเบียนไว้เหนือทรัพย์สินอันเดียวกันนี้

เพราะฉะนั้น จากหลักการบังคับจำนองดังกล่าว กฎหมายได้บังคับไว้โดยชัดแจ้งว่า เจ้าหนี้ผู้ทำการบังคับจำนองสามารถทำการบังคับจำนองได้ 2 วิธี คือ การยึดทรัพย์ที่จำนองออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ หรือยึดทรัพย์จำนองหลุดเป็นกรรมสิทธิ์ของตน แต่ไม่ว่าจะทำการบังคับจำนองโดยวิธีใดก็ต้องผ่านกระบวนการในองค์กรยุติธรรม คือ ผ่านกระบวนการพิจารณาคดีจากศาล เพื่อทำการพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ก่อน ดังนั้น จึงก่อให้เกิดความมั่นใจแก่ลูกหนี้ผู้จำนองว่า การที่ตนต้องสูญเสียทรัพย์สินไปเพื่อการบังคับชำระหนี้นั้น ทรัพย์สินของตนจะถูกบังคับชำระหนี้อย่างยุติธรรมแน่นอน

2) หลักเกณฑ์การขายทอดตลาดทรัพย์ของเจ้าพนักงานบังคับคดี

การขายทอดตลาดทรัพย์ของเจ้าพนักงานบังคับคดีนั้น เป็นการขายทอดตลาดทรัพย์ที่เกิดจากคำพิพากษาของศาล อันอาจเป็นคำพิพากษาในเรื่องการผิดสัญญาแห่งหนี้ทั้งหลาย หรืออาจเป็นคำพิพากษาเพื่อบังคับจำนอง โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องดำเนินการขายทอดตลาดไปตามหลักเกณฑ์ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ.2522

3.3.3 การขายทอดตลาดโดยไม่ผ่านศาล (None- Judicial Foreclosure)

การขายทอดตลาดวิธีนี้เกิดจากการตกลงในเรื่องการบังคับชำระหนี้ระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ หรืออาจเป็นการขายทอดตลาดที่มีกฎหมายบังคับไว้ โดยเฉพาะให้สิทธิแก่เจ้าหนี้ที่จะดำเนินการนั้น ดังเช่นสัญญาจำนำ การขายทอดตลาดในลักษณะนี้ผู้ดำเนินการการขายทอดตลาดเป็นเจ้าหนี้ หรือตัวแทนที่เจ้าหนี้มอบหมายหรือแต่งตั้ง ซึ่งไม่มีข้อกำหนดโดยชัดแจ้ง จะมีเพียงแต่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 1 หมวด 4 ส่วนที่ 3 เท่านั้น ที่บัญญัติถึงหลักกฎหมายเกี่ยวกับการขายทอดตลาดไว้ และเมื่อพิจารณาในส่วนของการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันตามบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ถือได้ว่า เป็นการขายทอดตลาดโดยไม่ผ่านศาลวิธีหนึ่ง

3.3.3.1 หลักกฎหมายและขั้นตอนการจำหน่ายทรัพย์ที่เป็นหลักประกันของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย

การขายทอดตลาดของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ถือเป็นการบังคับหลักประกันแบบไม่ผ่านกระบวนพิจารณาคดีของศาล (Non-Judicial Foreclosure) ซึ่งมีรูปแบบและวิธีการบัญญัติไว้

ใน ส่วนที่ 3 การจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน ตามมาตรา 74-82 ซึ่งมีรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน ตามมาตรา 74 – 82 ซึ่งรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน ดังนี้

พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 ได้บัญญัติการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันไว้ ในส่วนที่ 3 การจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน ระหว่างมาตรา 74 – มาตรา 82 ก่อนที่ บสท.จะดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันได้นั้น กระบวนการจะเริ่มจากคณะกรรมการบริการ บสท. ได้มีมติอนุมัติให้ดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันของลูกหนี้และผู้ค้ำประกัน ตามมาตรา 77 แห่งพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544

บสท.จะมีหนังสือบอกกล่าวประสงค์จะบังคับจำนองกับทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันสำหรับสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ เพื่อให้ลูกหนี้และผู้จำนองชำระหนี้ภายในเวลาหนึ่งเดือน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือบอกกล่าว โดยหนังสือจะระบุว่า หากบุคคลดังกล่าวไม่ปฏิบัติการชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนด บสท.จะบังคับชำระหนี้ในสินทรัพย์ด้อยคุณภาพตามบทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดนี้[38]

ถ้าผู้จำนองไม่ชำระหนี้ภายในกำหนดเวลา พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 กำหนดให้ บสท.มีอำนาจดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันนั้นได้ โดยวิธีการขายทอดตลาด การดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินโดยวิธีการขายทอดตลาด บสท.จะประกาศล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันจำหน่าย โดยลงโฆษณาในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และในหนังสือพิมพ์รายวันที่แพร่หลาย ได้แก่ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน เป็นต้น อย่างน้อยหนึ่งฉบับเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามวัน ก่อนวันขายทอดตลาด หากไม่มีผู้ใดยื่นคำคัดค้านการขายทอดตลาดทรัพย์หลักประกัน บสท.ก็จะทำการขายทอดตลาดทรัพย์หลักประกันดังกล่าว

เมื่อถึงวันขายทอดตลาด บสท.จะดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์หลักประกัน หากมีผู้ประมูลเข้าสู้ราคา ผู้ประมูลคนใดให้ราคาประมูลสูงสุด ผู้นั้นก็จะได้ทรัพย์หลักประกันรายดังกล่าวไป แต่ถ้าปรากฏว่า ทรัพย์หลักประกันไม่มีผู้ประมูลเข้าสู้ราคา บสท.จะทำการขายทรัพย์หลักประกันนั้น

---

[38] พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. 2544 มาตรา 74

3.3.3.2 ผลการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน

เมื่อการขายทอดตลาดทรัพย์หลักประกันได้ดำเนินการแล้วเสร็จ คณะกรรมการ บสท. จะมีมติอนุมัติให้รับโอนทรัพย์หลักประกันที่นำออกขายทอดตลาดแล้ว ไม่มีผู้สนใจซื้อเป็นของ บสท.ในราคาที่เปิดขายทอดตลาด

อนึ่ง ตาม พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 มาตรา 78 กำหนดให้ บุคคลใดมีข้อต่อสู้เกี่ยวกับทรัพย์สินที่จำหน่าย ให้ยื่นคำคัดค้านและชี้แจงเหตุผล พร้อมหลักฐานต่อ บสท. ก่อนวันจำหน่ายทรัพย์สินไม่น้อยกว่า 3 วันทำการ เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่า บุคคลซึ่งมิได้ยื่นคำคัดค้าน ได้ให้ความยินยอมการจำหน่ายทรัพย์สินนั้นแล้ว มาตรา 79 ผู้เสียหาย จากการจำหน่ายทรัพย์สิน หากพิสูจน์ได้ว่าตนมีสิทธิเหนือทรัพย์สินนั้นดีกว่าลูกหนี้อาจเรียกร้องให้ บสท.ชดใช้ค่าเสียหาย แต่ต้องยื่นคำขอต่อศาลภายในกำหนด 3 เดือน นับแต่วันที่ได้มีการจำหน่าย ทรัพย์สินนั้น และมาตรา 82 การเพิกถอนการจำหน่ายทรัพย์สิน ตามมาตรา 76 จะกระทำมิได้[39]

3.4 มาตรการทางกฎหมายภาษี ค่าธรรมเนียม หรือค่าฤชาธรรมเนียม

3.4.1 ความหมายและประเภทภาษีอากร

ภารกิจของรัฐในการปกครองประเทศทำให้เกิดการดำเนินงานทางการคลังขึ้น โดยภาษี เป็นเครื่องมือทางการคลังที่รัฐใช้สำหรับหารายได้เพื่อนำไปใช้จ่ายในการกิจการสาธารณะ ในระยะแรกนักการคลังเห็นว่าภาษีเป็นการบริจาค ต่อมามีความเห็นว่าภาษีเป็นค่าตอบแทนการคุ้มครองภัยที่รัฐจัดให้แก่ประชาชน ในระยะต่อมามีความเห็นว่า ภาษีเป็นค่าตอบแทนแก่รัฐในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน และท้ายที่สุดมีความเห็นว่า ภาษีเป็นส่วนแบ่งภาระสาธารณะระหว่างประชาชนตามหลักความสามารถในการเสียภาษี[40]

คำว่า ภาษี หรือภาษีอากร เป็นคำรวมที่ใช้กันทั่ว ๆ ไป ซึ่งตรงกับคำว่า Tax ในภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตามคำว่า ภาษี หรือ Tax ยังอาจใช้ในความหมายเฉพาะแยกต่างหากจากคำว่าอากร ซึ่งตรงกับคำว่า Duty ในภาษาอังกฤษ

---

[39] พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. 2544 มาตรา 82

[40] ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล. (2539, มกราคม). “กำเนิดภาษีอากรในประเทศไทย.” สรรพากรสาส์น, 43,1. หน้า 89.

สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงอธิบายความหมายของคำว่า ภาษีและอากร ไว้ดังนี้[41]

ภาษี คือ รายได้ที่เกิดจากผู้รับประมูลที่จะส่งเงินให้หลวง ผู้ใดประมูลได้ ผู้นั้นก็เป็นเจ้าภาษีในการนั้น

อากร คือ การชักเอารายได้หรือผลประโยชน์ที่ราษฎรทำมาหาได้โดยประกอบกิจการต่าง ๆ หรือ โดยได้รับสิทธิจากรัฐบาล เช่น การทำสวน การให้จับปลา และการให้ต้มสุรา เป็นต้น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ปรับปรุงคำอธิบายความหมายของคำว่า ภาษีและอากร ซึ่งยังคงอาศัยหลักผลต่างตอบแทน ดังนี้

ภาษี หมายถึง เงินที่เรียกเก็บจากบุคคล ทรัพย์สิน หรือธุรกิจเพื่อใช้จ่ายในการบริหารหรือการพัฒนาประเทศ

อากร หมายถึง ค่าธรรมเนียมอย่างหนึ่งที่รัฐบาลเรียกเก็บ

3.4.2 หลักการของภาษีอากรที่ดี

รัฐธรรมนูญเกือบทุกฉบับมักบัญญัติให้ประชาชนมีหน้าที่ต้องเสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ ในการบัญญัติกฎหมายภาษีอากรที่ดีนั้นมีหลักการบางประการที่ควรคำนึงถึงเพื่อให้ประชาชนมีความสมัครใจในการเสียภาษีอากร และให้กฎหมายดังกล่าวใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยภาษีอากรที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1) มีความเป็นธรรม ประชาชนควรมีหน้าที่เสียภาษีอากรให้แก่รัฐบาล โดยพิจารณาถึงความสามารถในการเสียภาษีอากรของประชาชนแต่ละคน ประกอบกับการพิจารณาถึงลประโยชน์ที่ประชาชนแต่ละคนได้รับเนื่องจากการดูแลคุ้มครองของรัฐบาล

2) มีความแน่นอนและชัดเจน ประชาชนสามารถเข้าใจความหมายได้โดยง่ายและเป็นการป้องกันมิให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ

3) มีความสะดวก วิธีการและกำหนดเวลาในการเสียภาษีอากรควรต้องคำนึงถึงความสะดวกของผู้เสียภาษีอากร

---

41 หลวงอรรถไกวัลวที และหลวงนรกิจบริหาร. (2505). รายงานการบริหารงานทั่วไป และระบบวิธีการ จัดเก็บภาษีอากร. หน้า 5.

4) มีประสิทธิภาพ ประหยัดรายจ่ายทั้งของผู้จัดเก็บและผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรทำให้จัดเก็บภาษีอากรได้มาก โดยมีค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บน้อยที่สุด

5) มีความเป็นกลางทางเศรษฐกิจ พยามยามไม่ให้การเก็บภาษีอากรมีผลกระทบต่อการทำงานของกลไกตลาดหรือมีผลกระทบน้อยที่สุด

6) อำนวยรายได้ สามารถจัดเก็บภาษีอากรได้อย่างเป็นกอบเป็นกำมีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายเพื่อดำเนินกิจการตามหน้าที่ของรัฐบาล

7) มีความยืดหยุ่น สามารถปรับปรุงเพิ่มหรือลดจำนวนภาษีอากรให้เหมาะกับสถานการณ์ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว[42]

3.4.3 ระบบการจัดเก็บภาษีอากร

ในปัจจุบันนี้การจัดเก็บภาษีอากรจากการขายอสังหาริมทรัพย์ ยังคงแยกการการจัดเก็บออกเป็นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีธุรกิจเฉพาะ (ภาษีการค้าเดิม) อากรแสตมป์ และค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ตามประมวลกฎหมายที่ดิน เหมือนเช่นเมื่อเริ่มใช้บทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากรใหม่ ๆ ในปี พ.ศ.2481 เพียงแต่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดเก็บภาษีเพิ่มเติมขึ้นใหม่ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น การเปลี่ยนแปลงราคาที่ใช้ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากการขายอสังหาริมทรัพย์ทุกชนิด มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการหักภาษี ณ ที่จ่าย จากการขายอสังหาริมทรัพย์ และบทบัญญัติเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้ครึ่งปี ทั้งบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล มีการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษี และวิธีการในการจัดเก็บภาษี เป็นต้น โดยมีลักษณะในการจัดเก็บดังต่อไปนี้

3.4.3.1 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

1. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหัก ณ ที่จ่าย

การเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหัก ณ ที่จ่าย จากการขายอสังหาริมทรัพย์นี้ เป็นวิธีการจัดเก็บภาษีที่กำหนดเพิ่มเติมขึ้นใหม่ โดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 9) พ.ศ.2525 มาตรา 14 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา โดยมี

[42] กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร. (2546). ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2546. หน้า 1-2

วัตถุประสงค์ก็เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว และเป็นการแบ่งเบาภาระทั้งฝ่ายเจ้าหนี้ของรัฐผู้รับเงิน ที่ไม่ต้องรับชำระภาษีคราวเดียวกันเป็นจำนวนมาก และทั้งฝ่ายผู้เสียภาษีเองที่สามารถผ่อนชำระภาษีเป็นคราว ๆ ไปตามจำนวนภาษีที่ถูกหัก ณ ที่จ่ายในแต่ละครั้งได้ ซึ่งการหักภาษี ณ ที่จ่ายนี้ถือเป็นมาตรการป้องกันการหลีกเลี่ยงและการหนีภาษีได้อย่างหนึ่ง จึงทำให้รัฐมีรายได้อย่างสม่ำเสมอ มิใช่มีรายได้เฉพาะช่วงเวลาใดระยะเวลาหนึ่งที่มีการชำระภาษีเท่านั้น ซึ่งในเรื่องของการขายอสังหาริมทรัพย์นี้ กฎหมายได้บัญญัติเอาไว้ในลักษณะว่า เมื่อบุคคลธรรมดาขายอสังหาริมทรัพย์ ไม่ว่าอสังหาริมทรัพย์นั้นจะได้มาโดยวิธีใด บุคคลผู้ซื้อหรือผู้จ่ายเงินได้เป็นค่าอสังหาริมทรัพย์ มีหน้าที่จะต้องทำการหักภาษี ณ ที่จ่าย เอาไว้ สำหรับอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการซื้อขายให้นำเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา เหลือเท่าใดถือเป็นเงินได้สุทธิ แล้วหารด้วยจำนวนปีที่ถือครอง ได้ผลลัพธ์เป็นเงินเท่าใด ให้คำนวณภาษีตามอัตราภาษีเงินได้ ได้เท่าใดให้คูณด้วยจำนวนปีที่ถือครอง ผลลัพธ์ที่ได้เป็นเงินภาษีทั้งสิ้นเท่าใด ให้หักเป็นเงินภาษีไว้เท่านั้น จำนวนค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาตามอัตราร้อยละของเงินได้ที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

ในกรณีที่ผู้จ่ายเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ ได้ทำการหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายจากการขายอสังหาริมทรัพย์เอาไว้ตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ให้ผู้จ่ายเงินได้นำส่งเงินภาษีดังกล่าวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ในขณะที่มีการจดทะเบียน โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับจดทะเบียนจะเป็นผู้นำส่งให้แก่กรมสรรพากรต่อไป ซึ่งจำนวนเงินภาษีที่ผู้ซื้อได้ทำการหัก ณ ที่จ่าย และนำส่งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามที่กล่าวมานี้ ผู้ขายอสังหาริมทรัพย์สามารถนำมาถือเป็นเครดิตภาษีของตนในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากการขายอสังหาริมทรัพย์ได้ [43]

2. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครึ่งปี

การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครึ่งปีนี้ ถือเป็นวิธีการจัดเก็บภาษีก่อนถึงกำหนดเวลายื่นแบบแสดงรายการตามปกติที่กำหนดเพิ่มเติมขึ้นใหม่ โดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2525 โดยกฎหมายได้กำหนดให้ผู้มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีที่มีเงินได้ตามมาตรา 40(5) (6) (7) หรือ (8) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งได้แก่เงินได้จาก

[43] ประมวลรัษฎาการ มาตรา 60

การธุรกิจ การพาณิชย์ หรือการอื่น ๆ ไม่ว่าจะมีเงินได้ประเภทอื่น ๆ รวมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ตามที่ได้รับตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือนมิถุนายน ของทุกปี มีจำนวนรวมกันเกินกว่า 30,000 บาท (กรณีไม่มีคู่สมรส) หรือ 60,000 (กรณีมีคู่สมรส) บาทขึ้นไป ผู้มีเงินได้ตามประเภท และจำนวนดังกล่าวมีหน้าที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการและเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครึ่งปีภายในเดือนกันยายนของทุกปีภาษี [44]

เนื่องจากเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8) แห่งประมวลรัษฎากร ดังนั้น หากผู้ขายอสังหาริมทรัพย์มีเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ที่ได้รับตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือนมิถุนายน ของทุกปี เป็นจำนวนเงินเกินกว่า 30,000 บาท ในกรณีที่ไม่มีคู่สมรสหรือเกินกว่า 60,000 บาท ขึ้นไปในกรณีที่มีคู่สมรส ผู้ขายอสังหาริมทรัพย์มีหน้าที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการ (ภ.ง.ด. 94) เพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ครึ่งปีจากเงินได้สุทธิ โดยในการคำนวณภาษีเงินได้ครึ่งปีนั้น กฎหมายยอมให้หักค่าใช้จ่ายได้เต็มจำนวนของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ แต่ในส่วนของค่าลดหย่อนต่าง ๆ นั้น ผู้มีเงินได้สามารถนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนได้เพียงกึ่งหนึ่งของจำนวนเงินค่าลดหย่อนที่กฎหมายได้กำหนดไว้เท่านั้น[45] ซึ่งจำนวนเงินได้สุทธิหลังจากหักค่าใช้จ่าย และค่าลดหย่อนต่าง ๆ แล้ว ให้ผู้มีเงินได้นำไปคำนวณและยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีในอัตราร้อยละ 5-37 ภายในเดือนกันยายน ของปีที่ได้รับเงินได้ โดยภาษีที่เสียครึ่งปีนี้ ให้ถือเป็นเครดิตในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของผู้ขายอสังหาริมทรัพย์ในการคำนวณภาษีตอนยื่นแบบแสดงรายการภาษีประจำปีต่อไป[46] อนึ่ง ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครึ่งปีจากการขายอสังหาริมทรัพย์นี้ หากผู้มีเงินได้พึงประเมินที่มิใช่เงินได้ประเภทเงินเดือนมีจำนวนรวมกันตั้งแต่ 60,000 บาทขึ้นไป การคำนวณภาษีดังกล่าว จะต้องเสียภาษีเงินได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 ของยอดเงินได้พึงประเมิน[47]

3. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปี

บุคคลธรรมดาที่มีเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ตลอดปีภาษีเป็นจำนวนเงินเกินกว่า 30,000 บาท ในกรณีที่ไม่มีคู่สมรส หรือเกินกว่า 60,000 บาทขึ้นไป ในกรณีที่มีคู่สมรส

---

[44] ประมวลรัษฎากร มาตรา 56 ทวิ

[45] ประมวลรัษฎากร มาตรา 56 ทวิ วรรค 3

[46] ประมวลรัษฎากร มาตรา 56 ทวิ วรรค 4

[47] ประมวลรัษฎากร มาตรา 48(2)

นอกจากจะต้องเสียภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย และภาษีเงินได้ครึ่งปี ตามที่กล่าวมาแล้ว ยังอาจจะต้องมีหน้าที่ในการยื่นแบบแสดงรายการ (ภ.ง.ด.90) และเสียภาษีเงินได้ประจำปี ภายในเดือนมีนาคมของปีถัดจากปีที่มีเงินได้แตกต่างกันไปตามลักษณะของการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ที่ขายนั้น เช่น เงินได้จากการโอนขายอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาโดยมุ่งในทางการค้าหรือหากำไร กฎหมายกำหนดให้ผู้มีเงินได้มีหน้าที่ต้องนำเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ในกรณีดังกล่าวไปรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีกับเงินได้ประเภทอื่นๆ ในการคำนวณภาษีตอนสิ้นปีเสมอ และสามารถหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็น และสมควรได้เพียงวิธีเดียวเท่านั้น ทั้งนี้ตามมาตรา 48 แห่งประมวลรัษฎากร ประกอบกับพระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการกำหนดค่าใช้จ่ายที่ยอมให้หักจากเงินได้พึงประเมิน (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2520 มาตรา 8 ทวิ และเมื่อคำนวณภาษีจากเงินได้สุทธิในอัตราร้อยละ 5-37 ได้เป็นจำนวนเท่าใดแล้ว ผู้มีเงินได้สามารถนำเครดิตภาษีหัก ณ ที่จ่าย และภาษีที่ชำระครึ่งปีมาเครดิตหักออกจากภาษีที่ต้องเสียได้ เช่นเดียวกัน

อนึ่ง ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปีจากการขายอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาโดยมุ่งในทางการค้าหรือหากำไรนี้ หากผู้ขายอสังหาริมทรัพย์มีเงินได้พึงประเมิน ที่มิใช่เงินเดือนเป็นจำนวนรวมกันตั้งแต่ 60,000 บาท ขึ้นไป การคำนวณภาษีดังกล่าวจะต้องเสียภาษีเงินได้ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 0.5 ของยอดเงินได้พึงประเมิน [48]

3.4.3.2 ภาษีเงินได้นิติบุคคล

1. ภาษีเงินได้นิติบุคคลหัก ณ ที่จ่าย

การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลหัก ณ ที่จ่าย จากการขายอสังหาริมทรัพย์นี้ เป็นวิธีการจัดเก็บภาษีที่กำหนดเพิ่มเติมขึ้นใหม่ โดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 9) พ.ศ.2525 มาตรา 19 โดยกฎหมายได้บัญญัติเอาไว้ในลักษณะว่า เมื่อนิติบุคคลขายอสังหาริมทรัพย์ บุคคลผู้ซื้อหรือผู้จ่ายเงินได้เป็นค่าอสังหาริมทรัพย์มีหน้าที่จะต้องทำการหักภาษี ณ ที่จ่ายเอาไว้ในอัตราร้อยละ 1 ของเงินได้ และนำส่งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมในขณะที่มีการจดทะเบียน[49]โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับจดทะเบียน จะเป็นผู้นำส่งให้แก่กรมสรรพากรต่อไป

---

[48] ประมวลรัษฎาการ มาตรา 48(2).

[49] ประมวลรัษฎาการ มาตรา 69 ทวิ

ภาษีที่ผู้ซื้อได้ทำการหัก ณ ที่จ่าย และนำส่งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมนี้ ผู้ขายอสังหาริมทรัพย์สามารถนำมาถือเป็นเครดิตภาษีของตนในการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลจากการขายอสังหาริมทรัพย์ตามรอบระยะเวลาบัญชีที่มีการหักภาษีเอาไว้ได้[50]

2. ภาษีเงินได้นิติบุคคลครึ่งปี

การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลครึ่งปีนี้ ถือเป็นวิธีการจัดเก็บภาษีก่อนกำหนดเวลายื่นแบบแสดงรายการตามปกติที่กำหนดเพิ่มเติมขึ้นใหม่ โดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 8) พ.ศ.2524 มาตรา 5 ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ในการคำนวณภาษีอีกหลายครั้ง โดยในครั้งล่าสุดนั้น ได้กำหนดให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล มีหน้าที่จะต้องจัดทำประมาณการกำไรสุทธิ หรือขาดทุนสุทธิ ซึ่งได้จากกิจการหรือเนื่องจากกิจการที่ได้กระทำหรือจะกระทำในรอบระยะเวลาบัญชี และยื่นแบบแสดงรายการเพื่อชำระภาษีเงินได้นิติบุคคลครึ่งปี ภายใน 2 เดือน นับแต่วันสุดท้ายของรอบระยะเวลาหกเดือน นับแต่วันแรกของรอบระยะเวลาบัญชี โดยให้คำนวณและชำระภาษีจากจำนวนกึ่งหนึ่งของประมาณการกำไรสุทธิในรอบระยะเวลาบัญชีนั้น เว้นแต่จะเป็นบริษัทจดทะเบียนต่อตลาดหลักทรัพย์ หรือสถาบันการเงินประเภทต่างๆ ให้เสียภาษีครึ่งปีจากกำไรสิทธิจริง[51]

ดังนั้น นิติบุคคลผู้มีเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ จึงมีหน้าที่จะต้องยื่นแบบแสดงรายการ (ภ.ง.ด. 51) เพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลครึ่งปี ในอัตราร้อยละ 30 ภายในกำหนด 2 เดือน นับแต่วันสุดท้ายของรอบระยะเวลาหกเดือน นับแต่วันแรกของกรอบระยะเวลาบัญชีของปีที่ได้รับเงินได้ โดยภาษีที่เสียครึ่งปีนี้ ให้ถือเป็นเครดิตในการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลของผู้ขายอสังหาริมทรัพย์ในการคำนวณภาษีตอนยื่นแบบแสดงรายการ เมื่อสิ้นรอบระยะเวลาบัญชีต่อไป[52]

3. ภาษีเงินได้นิติบุคคลประจำปี

นิติบุคคลที่มีเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ นอกจากจะต้องเสียภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายในขณะที่มีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ณ สำนักงานที่ดินและภาษีเงินได้ครึ่งปีก่อนถึงกำหนดเวลายื่นแบบแสดงรายการตามที่กล่าวมาแล้ว ในตอนสิ้นรอบระยะเวลาบัญชียังคงจะต้องมี

---

[50] ประมวลรัษฎากร มาตรา 69 ทวี วรรค 2

[51] ประมวลรัษฎากร มาตรา 67 ทวิ

[52] ประมวลรัษฎากร มาตรา 67 ทวิ วรรค 2

หน้าที่ในการยื่นแบบแสดงรายการ (ภ.ง.ด.50) เพื่อเสียภาษีเงินได้ประจำปี จากกำไรสุทธิ ภายใน 150 วัน นับแต่วันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชี โดยการยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลดังกล่าวนี้จะต้องแนบบัญชีงบดุล บัญชีทำการ และบัญชีกำไรขาดทุน ที่มีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตทำการตรวจสอบ และรับรองความถูกต้องแนบไปพร้อมกับแบบแสดงรายการด้วย[53] และเมื่อคำนวณภาษีจากกำไรสุทธิในอัตราร้อยละ 30 ได้เป็นจำนวนเท่าใดแล้ว นิติบุคคลผู้มีเงินได้สามารถนำเครดิตภาษีหัก ณ ที่จ่าย และภาษีที่ชำระครึ่งปี มาเครดิตหักออกจากภาษีที่ต้องเสียได้เช่นเดียวกัน

3.4.3.3 ภาษีภาษีธุรกิจเฉพาะ

ภาษีธุรกิจเฉพาะเป็นภาษีทางอ้อม (Indirect Tax) ที่จัดเก็บจากการขายอสังหาริมทรัพย์เป็นทางการค้าหรือหากำไร เช่นเดียวกับภาษีการค้าเดิม ซึ่งรัฐได้นำมาใช้แทนภาษีการค้าเดิมที่ถูกยกเลิกไป โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 30) พ.ศ.2534 มาตรา 8 เริ่มมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2535 เป็นต้นมา ซึ่งในช่วงแรก ๆ ที่เริ่มใช้บังคับนั้นจะยังคงไม่มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีไปจากภาษีการค้าเดิมมากนัก โดยยังคงมีลักษณะและวิธีในการจัดเก็บจากยอดรายรับก่อนหักรายจ่ายใด ๆ เช่นเดียวกับภาษีการค้าเดิมทุกประการ เพียงแต่มีการปรับลดอัตราภาษีจากภาษีการค้าเดิมที่จัดเก็บในอัตราร้อยละ 3.5 เป็นภาษีธุรกิจเฉพาะที่จัดเก็บในอัตราร้อยละ 3 ของยอดรายรับก่อนหักรายจ่ายใด ๆ จากการขายอสังหาริมทรัพย์เท่านั้น

3.4.4 อากรแสตมป์

การเสียอากรแสตมป์สำหรับใบรับเงินจากการขายอสังหาริมทรัพย์ที่ผู้ขายมีหน้าที่ต้องออกให้แก่ผู้ซื้ออสังหาริมทรัพย์ในปัจจุบันนี้ ยังคงมีลักษณะในการจัดเก็บเช่นเดิม กล่าวคือเมื่อมีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับการขายอสังหาริมทรัพย์ และผู้ขายมีหน้าที่ต้องออกใบรับเงินเพื่อเป็นหลักฐานให้แก่ผู้ซื้ออสังหาริมทรัพย์แล้ว ผู้ขายมีหน้าที่ต้องเสียอากรแสตมป์ในขณะที่มีจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเหมือนเดิม เพียงแต่มีการเปลี่ยนแปลงอัตรา และวิธีการในการจัดเก็บอากรแสตมป์เสียใหม่ โดยเปลี่ยนแปลงอัตราอากรแสตมป์ที่ต้องเสียจากอัตราอากรแสตมป์ 10 สตางค์ สำหรับใบรับเงิน 10 บาท แต่ไม่เกิน 20 บาท และเพิ่มอีก 10 สตางค์ ทุก ๆ จำนวน 20 บาท

[53] ประมวลรัษฎากร มาตรา 69

เป็นอัตราร้อยละ 0.5 ของจำนวนเงินตามใบรับเพียงอัตราเดียว และมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดเก็บอากรแสตมป์เสียใหม่ จากเดิมที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ขายอสังหาริมทรัพย์มีหน้าที่ต้องซื้ออากรแสตมป์ที่ทางราชการจัดพิมพ์ขึ้นปิดทับลงบนใบรับเปลี่ยนเป็นกำหนดให้ผู้ขายอสังหาริมทรัพย์ที่มีหน้าที่ต้องเสียอากรแสตมป์ เสียอากรแสตมป์ โดยวิธีให้ชำระเป็นตัวเงินต่อเจ้าพนักงานผู้รับจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมในขณะที่มีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม แทนการซื้ออากรแสตมป์ที่ทางราชการจัดพิมพ์ขึ้นมาปิดลงบนใบรับ แล้วทำการขีดฆ่าแสตมป์นั้นเสีย[54]

อย่างไรก็ตาม หากผู้ขายอสังหาริมทรัพย์มีหน้าที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะอยู่แล้ว ผู้ขายย่อมได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียอากรแสตมป์สำหรับใบรับแต่อย่างใด

3.4.5 ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม

การเสียค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมจากการขายอสังหาริมทรัพย์ในปัจจุบันนี้ ยังคงมีอัตราและวิธีการจัดเก็บในลักษณะเช่นเดิม กล่าวคือ เมื่อมีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับการขายอสังหาริมทรัพย์ตามประมวลกฎหมายที่ดินแล้ว ผู้ขายอสังหาริมทรัพย์มีหน้าที่ต้องเสียค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมในอัตราร้อยละ 2 ของจำนวนทุนทรัพย์เหมือนเดิม เพียงแต่มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ในการกำหนดจำนวนทุนทรัพย์เพื่อเสียค่าธรรมเนียมเสียใหม่ โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2534 มาตรา 104 เริ่มมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2534 เป็นต้นมา ซึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ในการคิดคำนวณค่าธรรมเนียมจากจำนวนทุนทรัพย์ของอสังหาริมทรัพย์ที่ขอจดทะเบียนตามการประเมินของเจ้าพนักงานที่ดิน เปลี่ยนเป็นการกำหนดให้นำราคาประเมินทุนทรัพย์ตามที่ทางราชการได้ประกาศกำหนดไว้แล้วสำหรับใช้ในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามประมวลกฎหมายที่ดินมาใช้เป็นฐานในการคิดคำนวณค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมแทนจำนวนทุนทรัพย์ตามที่ผู้ขอจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมได้แสดงต่อเจ้าพนักงานที่ดินเท่านั้น

---

[54] กรมสรรพากร. “ประกาศอธิบดี กรมสรรพากรเกี่ยวกับอากรแสตมป์ (ฉบับที่ 21) เรื่อง กำหนดวิธีการชำระอากรเป็นตัวเงินแทนการปิดแสตมป์อากรสำหรับตราสาร28(ข) แห่งบัญชีอากรแสตมป์.” 19 กันยายน 2525.

3.4.6 มาตรการทางกฎหมายภาษี ค่าธรรมเนียม หรือค่าฤชาธรรมเนียม ของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย กับ บริษัทบริหารสินทรัพย์

ตาม พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 มาตรา 29 กำหนดว่า การโอนทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องของ บสท.ให้แก่บุคคลใดหรือรับโอนทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องของบุคคลใดมาเป็นของ บสท. ถ้ามีกฎหมาย เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศใด ๆ กำหนดให้ต้องเสียภาษีอากร ค่าธรรมเนียมหรือค่าฤชาธรรมเนียมใด ๆ ให้ บสท. และบุคคลดังกล่าว ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีอากร ค่าธรรมเนียมหรือค่าฤชาธรรมเนียมนั้น และ

พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ.2541 มาตรา 8 กำหนดว่า ในการโอนสินทรัพย์จากสถาบันการเงินไปให้บริษัทบริหารสินทรัพย์ ให้บริษัทบริหารสินทรัพย์และสถาบันการเงินได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมและภาษีอากรต่างๆ บรรดาที่เกิดจากการโอนสินทรัพย์นั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยจะกำหนดเป็นการทั่วไป หรือเป็นการเฉพาะรายก็ได้ และต่อมา กระทรวงการคลัง ได้ออกประกาศกระทรวงการคลัง โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 115 ตอนพิเศษ 99 ง วันที่ 23 ตุลาคม 2541 ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมและภาษีอากรต่าง ๆ บรรดาที่เกิดจากโอนสินทรัพย์จากสถาบันการเงินไปให้บริษัทบริหารสินทรัพย์ ทั้งหมดหรือบางส่วน แล้วแต่กรณีเป็นการทั่วไป

การโอนสินทรัพย์ของสถาบันการเงิน ต้องเป็นสินทรัพย์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้เป็นสินทรัพย์ด้อยคุณภาพที่จำหน่ายจ่ายโอนให้บริษัทบริหารสินทรัพย์ได้ ทั้งนี้ ให้รวมถึงหลักประกันของสินทรัพย์นั้นและหลักประกันอื่นที่มิใช่สิทธิจำนอง

มาตรา 4 การจดทะเบียนบริษัทจำกัดเป็นบริษัทบริหารสินทรัพย์ ให้กระทำได้เมื่อได้รับอนุมัติจากผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และได้ชำระค่าจดทะเบียนตามอัตราที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชกำหนดนี้แล้ว

ทั้งนี้ ในการประกอบธุรกิจเป็นบริษัทบริหารสินทรัพย์ มีสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ 2 ประการ คือ

1. ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ โดยต้องมีสถาบันการเงินหรือกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินถือหุ้นโดยตรงหรือโดยอ้อมเกินกว่าร้อยละ 50 ของหุ้นทั้งหมดที่มีสิทธิออกเสียง

2. ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และอากรแสตมป์ สถาบันการเงินผู้โอนต้องเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทฯ เกินกว่าร้อยละ 50 ของหุ้นทั้งหมดที่มีสิทธิออกเสียง หรือหากถือหุ้นไม่เกินกว่าร้อยละ 50 กรณีจะต้องมีนิติบุคคลรายหนึ่งถือหุ้นในบริษัทฯ และสถาบันการเงินผู้โอนนั้น เกินกว่าร้อยละ 50 ของหุ้นทั้งหมดที่มีสิทธิออกเสียง

ประเด็นเรื่องสิทธิประโยชน์ หากบริษัท ไม่ได้รับซื้อ/รับโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพจากสถาบันการเงินที่เป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทเกินกว่าร้อยละ 50 บริษัทจะไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี ทั้งภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และอากรแสตมป์

อย่างไรก็ดี บริษัทจะได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมการโอนตามกฎหมายที่ดินร้อยละ 2 รวมถึงหลักประกันของสินทรัพย์นั้น และหลักประกันอื่นที่มิใช่สิทธิจำนอง จำนำ หรือสิทธิอันเกิดขึ้นจากการค้ำประกัน

เมื่อพิจารณามาตรการทางกฎหมายภาษี ค่าธรรมเนียม หรือค่าฤชาธรรมเนียม ที่บัญญัติไว้ตามพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย กับ บริษัทบริหารสินทรัพย์ พบว่า มาตรการทางกฎหมายในส่วนของการยกเว้นภาษีอากรดังกล่าว แม้จะทำให้รัฐต้องสูญเสียรายได้ในรูปของภาษีอากรไปบ้าง แต่ก็เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ ซึ่งจะนำมาสู่การพัฒนาและความเจริญทางด้านเศรษฐกิจของประเทศชาติต่อไป

3.5 มาตรการทางกฎหมายตามพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ.2541

เนื่องจากบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทยได้ถูกจัดตั้งขึ้นตามพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ.2541 ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจของไทย เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการรับซื้อรับโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของสถาบันการเงินมาบริหารจัดการและจำหน่ายต่อไป โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในระบบสถาบันการเงิน ซึ่งนอกจากที่จะต้องบริหารจัดการตามพระราชกำหนดฉบับนี้แล้ว ยังต้องดำเนินการบริหารจัดการตามกฎหมายอื่นอีกหลายฉบับดังนี้ คือ

3.5.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

1) การฟ้องร้องดำเนินคดีบริษัทบริหารสินทรัพย์ยังต้องอยู่ภายใต้กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กล่าวคือ ในกรณีที่ลูกหนี้ไม่ยอมชำระหนี้หรือไม่ยอมปฏิบัติตามสัญญาประนอมหนี้ บริษัทบริหารสินทรัพย์ไม่มีอำนาจเด็ดขาดในการบังคับยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เป็น

หลักประกันของลูกหนี้ ต้องร้องอาศัยอำนาจศาลเพื่อให้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งเสียก่อนแล้ว จึงขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อนำออกขายทอดตลาดเอาทรัพย์ชำระหนี้ (เว้นแต่กรณีลูกหนี้สมัครใจตีโอนหลักทรัพย์แทนการชำระหนี้) ข้อนี้ต่างกับบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (บสท.) ซึ่งกฎหมายให้อำนาจพิเศษไว้ดังนี้

บสท.มีอำนาจจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันของลูกหนี้ได้โดยไม่ต้องฟ้องร้องขออำนาจศาลเพื่อให้พิพากษาหรือบังคับเอาทรัพย์สินจำนองออกขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้ ทั้งนี้ ตามกฎหมาย บสท.มาตรา 74 และ 75 และยังมีอำนาจดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าว โดยวิธีการอื่น ๆ หรือจะรับโอนทรัพย์สินเหล่านั้นมาเป็นของ บสท.ในราคาไม่น้อยกว่าราคาที่จะได้จากการขายทอดตลาดก็ได้ ทั้งนี้ตามมาตรา 76

การที่บริษัทบริหารสินทรัพย์ของรัฐ ไม่มีอำนาจในการจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ที่เป็นหลักประกันโดยไม่ต้องฟ้องศาลอย่างเช่น บสท.เป็นเหตุให้ต้องดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งจะต้องเสียค่าใช้จ่ายและใช้เวลาในการดำเนินคดีเป็นสาเหตุให้การบังคับคดีไม่ประสบความสำเร็จ เพราะเมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว หลักทรัพย์ที่เป็นหลักประกันของลูกหนี้จะเสื่อมค่าหรือถูกยักย้ายถ่ายเทหรือถูกลูกหนี้แสวงหาผลประโยชน์ระหว่างที่ต่อสู้ดำเนินคดี โดยลูกหนี้จะเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ที่ได้จากการประกอบธุรกิจจากทรัพย์สินเหล่านั้น เช่น หลักทรัพย์ที่เป็นโรงแรมหรือโรงงานอุตสาหกรรมของลูกหนี้ ซึ่งมีผลประโยชน์ระหว่างต่อสู้ดำเนินคดีก็ตกเป็นของลูกหนี้ตลอดเวลา

2) การบังคับคดีขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 309 ทวิ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้ชัดเจนเป็นขั้นตอน และกรมบังคับคดียังได้ออกระเบียบว่าด้วยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้อย่างละเอียด เพื่อให้การประมูลซื้อขายทรัพย์สินโดยกรมบังคับคดีเป็นไปอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น เมื่อบริษัทบริหารสินทรัพย์ดำเนินการขายทรัพย์สินของลูกหนี้ได้ดำเนินการฟ้องคดีแล้ว ก็จะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการขายทอดตลาดดังกล่าว

3.5.2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการบังคับจำนอง

เมื่อจะบังคับจำนองเอาทรัพย์ที่เป็นหลักประกันของลูกหนี้ออกขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้ก็จะต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 278 คือ ต้องฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาเอาทรัพย์จำนองดังกล่าวออกขายทอดตลาดเสียก่อน ขณะที่กฎหมาย บสท. มาตรา 74 ถึงมาตรา 81 ให้อำนาจ บสท.จำหน่ายทรัพย์สินซึ่งเป็นหลักประกันจำนองของลูกหนี้ได้ทันทีโดยไม่ต้องฟ้องขออำนาจต่อศาลเสียก่อน ซึ่งข้อกำหนดของกฎหมาย บสท. ดังกล่าวเป็นหลักการที่ดี เพราะการได้มาซึ่งสิทธิจำนองนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บังคับว่าต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อเจ้าพนักงานอยู่แล้ว ซึ่งเป็นหลักฐานที่แน่นอนและมั่นคง ดังนั้นเมื่อเจ้าหนี้จำนองจะบังคับจำนองก็น่าจะให้ดำเนินการได้ทันทีไม่จำเป็นต้องมาฟ้องร้องต่อศาลเสียก่อน ซึ่งจะเป็นการสูญเสียเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น และค่าใช้จ่ายเหล่านั้นก็ตกเป็นภาระแก่ลูกหนี้จำนอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นเหตุให้คดีในศาลมีจำนวนมากขึ้น

3.5.3 พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2547

เป็นการดำเนินคดีล้มละลายหลังจากลูกหนี้ไม่ดำเนินการเจรจาปรับปรุงโครงสร้างหนี้และเข้าหลักเกณฑ์ตามกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องคดีล้มละลายตามมาตรา 9 และมาตรา 10 พระราชบัญญัติล้มละลาย

ดังนั้น การดำเนินคดีล้มละลายจึงต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต่อมารัฐบาลได้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายล้มละลายโดยกำหนดให้มีบทบัญญัติว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลายฉบับที่ 4 พ.ศ.2541 และฉบับที่ 5 พ.ศ.2542 ซึ่งเป็นมาตรการพิเศษเพื่อให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองแก่ลูกหนี้ที่เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด เพื่อให้ลูกหนี้สามารถดำเนินกิจการของตนต่อไปได้อีกระยะหนึ่งตามแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ ซึ่งกำหนดไว้ว่าไม่เกิน 5 ปี และอาจจะขยายได้ถึง 7 ปี โดยได้รับความเห็นชอบจากศาล หลักเกณฑ์กฎหมายดังกล่าวเปิดโอกาสให้เจ้าหนี้ซึ่งหมายถึง บริษัทบริหารสินทรัพย์ด้วยและลูกหนี้มีสิทธิที่จะร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ในกรณีที่กิจการของลูกหนี้มีความเป็นไปได้ที่จะฟื้นตัวในเชิงธุรกิจ เช่น เป็นที่ต้องการของตลาด สามารถส่งออกไปขายต่างประเทศได้ หากศาลเห็นชอบด้วยกับแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ซึ่งจะต้องผ่านความเห็นชอบจากมติพิเศษของที่ประชุมใหญ่เจ้าหนี้แล้ว ลูกหนี้ก็จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเพื่อให้สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ตาม มาตรา 90/12 ซึ่งมีทั้งหมด 11 ประการด้วยกัน เช่น ห้ามมิให้

เจ้าหนี้ฟ้องร้องเพื่อให้ศาลมีคำสั่งเลิกหรือจดทะเบียนเลิกนิติบุคคลของลูกหนี้ ห้ามมิให้ฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ ห้ามมิให้บังคับคดีลูกหนี้ ห้ามมิให้ผู้ประกอบการสาธารณูปโภค ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ งดให้บริการแก่ลูกหนี้ เป็นต้น เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำร้องขอฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้แล้ว ก็จะมีการตั้งผู้ทำแผนฟื้นฟูกิจการลูกหนี้และผู้บริหารแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ และเจ้าหนี้ลูกหนี้ก็ต้องปฏิบัติตามแผนฟื้นฟูนั้น

การที่บริษัทบริหารสินทรัพย์ของรัฐ ไม่มีอำนาจใช้มาตรการพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ซึ่งนโยบายของบริษัทบริหารสินทรัพย์ของรัฐประสงค์ให้ดำเนินคดีล้มละลายกับลูกหนี้ที่ไม่ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทุกราย ถ้าเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายล้มละลายกำหนด หากแก้ไขกฎหมายในส่วนนี้ให้เหมือนกับบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ก็จะทำให้การแก้ไขสินทรัพย์ด้อยคุณภาพทำได้อย่างรวดเร็วขึ้น

3.6 มาตรการของกฎหมายต่างประเทศ

ประเทศในภูมิภาคเอเชียมีหลายประเทศที่ประสบปัญหาวิกฤติทางการเงิน และได้จัดตั้งหน่วยงานบริหารสินทรัพย์ขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหานี้เช่นเดียวกับประเทศไทย ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีประสพความสำเร็จในการแก้ไขหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) จนได้รับการยกย่องให้เป็นหน่วยงานปรับโครงสร้างหนี้ทางการเงินที่ดีที่สุด ผู้เขียนจึงขอนำมาตรการทางกฎหมายหรือแนวทางที่ KAMCO ของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี[55] ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการกับปัญหาวิกฤติภาคการเงิน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาวิกฤติและฟื้นฟูเศรษฐกิจของสาธารณรัฐเกาหลี ดังนี้ คือ

3.6.1 NPLs Valuation & Pricing Process KAMCO จะสร้างโมเดลต้นแบบที่เหมาะสมกับการจัดการหนี้ประเภทต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถเรียกเก็บเงินสด (Amount of Collection) ได้มากขึ้น ส่งผลให้ปัญหา NPLs ในภาพรวมของประเทศบรรเทาลง ปัจจัยที่สำคัญที่สุดของกระบวนการนี้ คือ ระบบข้อมูล เนื่องจากข้อมูลในอดีตของทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ที่ครบถ้วนและถูกต้องแม่นยำ จะทำให้

---

[55] สมานลักษณ์ ตัณฑิกุล. (2550,กรกฎาคม-กันยายน). “เส้นทางพลิกวิกฤติ เศรษฐกิจโสมขาว.” วารสารเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ปีที่ 3, ฉบับที่ 9, หน้า 15-18.

สามารถประเมินราคาและหาวิธีจัดการกับหนี้ที่มีปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานของข้อมูลที่อ้างอิงได้

3.6.2 Corporate Restructuring เป็นการจัดการหนี้ภาคธุรกิจ (Corporate Debt) โดยการปรับโครงสร้างธุรกิจเพื่อฟื้นฟู เพิ่มมูลค่า ทำให้ธุรกิจอยู่รอด และรักษาความสามารถในการแข่งขัน การดำเนินการมีหลายลักษณะ ได้แก่ 1) Business Restructuring ปรับโครงสร้างทางธุรกิจ เช่น การปิดกิจการที่ไม่มีกำไร ลงทุนเพิ่มในธุรกิจที่มีแนวโน้มจะดี 2) Financial Restructuring ปรับโครงสร้างทางการเงิน โดยการกู้ยืมอย่างมีเหตุผล 3) Governance Restructuring ปรับกระบวนการบริหารเพื่อกระจายอำนาจอย่างเป็นธรรมและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ 4) Organization Restructuring ปรับโครงสร้างองค์กร โดยจัดการทรัพยากรมนุษย์ใหม่เพื่อเพิ่มผลิตภาพแรงงาน (Labor Productivity) ปลดพนักงานส่วนเกิน เป็นต้น

3.6.3 CRC (Corporate Restructuring Company) & CRV (Corporate Restructuring Vehicle) การจัดตั้ง CRC มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูบริษัทเอกชนที่ถูกยึดทรัพย์เพื่อประกันการชำระหนี้ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การลงทุน/รับซื้อ NPLs จากบริษัทที่ล้มละลาย การเป็นตัวกลางในการควบรวมกิจการระหว่างบริษัท เป็นต้น ส่วน CRV เป็นการรวมสินทรัพย์จากผู้ให้กู้หลาย ๆ รายมาอยู่ในจุดเดียว และบริหารจัดการในลักษณะกองทุนรวม (Mutual Fund) โดยผู้เชี่ยวชาญที่เป็นบุคคลที่ 3 (Third Party) หรือเรียกว่า Specialized Asset Management Company

3.6.4 Workout Program เป็นโปรแกรมเพื่อปรับโครงสร้างหนี้/ฟื้นฟูกิจการ ผ่านการยกระดับโครงสร้างสินทรัพย์และการเงิน เริ่มจากการศึกษาถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาก่อนว่าเกิดจากสาเหตุใด แล้วจึงวางแผนจัดการกับปัญหาโดยใช้วิธีการที่ตรงจุด การแก้ปัญหาจะเลือกใช้วิธีการเจรจา ก่อนเลือกใช้กระบวนการทางศาล โดยจะให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการเจรจา ภายใต้หลัก win-win strategy คือ ทุกฝ่ายต้องได้ประโยชน์ ซึ่งกลุ่ม Daewoo ก็เป็นหนึ่งในกลุ่มธุรกิจที่สามารถฟื้นฟูกิจการจากวิกฤติได้จากการเข้าร่วมโปรแกรมนี้ด้วย

กระบวนการ Workout Program ใช้เวลาประมาณ 3-5 ปี ในขณะที่การใช้กระบวนการทางศาล จะใช้เวลา 10 ปีขึ้นไป

3.6.5 Badbank ก่อตั้งขึ้นโดยการรวมตัวของสถาบันการเงินประมาณ 620 แห่ง ภายใต้หลักการพื้นฐาน คือ การเพิ่มความสามารถในการใช้คืนหนี้ของผู้บริโภค เนื่องจากลูกหนี้ 1 คน จะมีเจ้าหนี้ที่

เป็นสถาบันการเงินหลายแห่ง ซึ่งมีรูปแบบสัญญาที่ต่างกัน ดังนั้น เพื่อให้การจัดการหนี้เป็นไปอย่างประสิทธิภาพมากขึ้น และเพิ่มโอกาสในการฟื้นฟูหนี้เสีย Badbank จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ โดยจะโอนสัญญาทั้งหมดของเจ้าหนี้ทุกรายมาไว้กับ SPC (Special Purpose Company) เพื่อจัดการหนี้และติดต่อกับลูกหนี้แต่เพียงผู้เดียว

3.6.6 Securitization คือ การแปรรูปสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ โดย KAMCO จะนำสินทรัพย์ของบริษัทหรือสถาบันการเงินที่เป็น NPLs มารวมกัน เป็นกองสินทรัพย์ (Pool Assets) และถ่ายโอนกองสินทรัพย์นั้นให้ SPC/SPV (Special Purpose Company/Vehicle) นำมาใช้เป็นหลักประกันในการออกตราสารทางการเงิน (เช่น ตั๋วเงินหรือหุ้นกู้) เพื่อจำหน่ายให้แก่นักลงทุนทั่วไปหรือขายแบบเจาะจง (Private Placement) ให้กับนักลงทุนสถาบันเฉพาะรายหรือเฉพาะกลุ่ม

3.6.7 International Auction KAMCO มีการแก้ปัญหา NPLs ผ่านการประมูลระหว่างประเทศ (International Auction) คือ การขาย NPLs และหลักทรัพย์ประกันจากสถาบันการเงินให้บุคคลที่ 3 (Third Party) ซึ่งเป็นนักลงทุนต่างชาติ โดยใช้วิธีประกวดราคา/เปิดประมูล การดำเนินการจะใช้หลักการ Pooling Assets เช่นเดียวกับวิธี Securitization คือ การนำ NPLs มารวมกันเป็นกองสินทรัพย์ แล้วเปิดประมูลแก่นักลงทุนต่างชาติ เพื่อให้ได้ราคาขายที่สูงที่สุด

3.6.8 การปรับโครงสร้างภาคการเงินของเกาหลีใต้ เพื่อแก้ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ จะเป็นการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย เรียกว่า Financial Safety Net ประกอบด้วย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ อาทิ Korea Deposit Insurance Corporation (KDIC) ทำหน้าที่หลักในการสนับสนุนด้านการเงิน ผ่านช่องทางต่าง ๆเช่น การชำระคืนเงินฝาก การเข้าถือหุ้น การให้เงินช่วยเหลือ เป็นต้น Financial Supervisory Commission (FSC) ทำหน้าที่หลักในการกำหนดทิศทางและกระบวนการในการแก้ปัญหาสถาบันการเงินที่ล้มเหลว KAMCO ทำหน้าที่หลักในการซื้อขาย NPL Ministry of Finance and Economy (MOFE) ทำหน้าที่หลักในการจัดสรรเงินทุนที่ได้รับอนุมัติจากรัฐบาล และ Bank of korea (BOK) ทำหน้าที่ดูแลภาพรวมภาคการเงินของประเทศ นอกจากนี้ในส่วนของภาคเอกชน ก็มีองค์กรที่มีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาภาคการเงินของเกาหลีใต้ในช่วงวิกฤติ ได้แก่ สมาคมธนาคารเกาหลี หรือ korea federation of banks (KFB) เป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมกลุ่มของธนาคารในเกาหลีใต้ โดยมีการดำเนินการผ่านสภา คณะกรรมการ และคณะทำงานในระดับต่าง ๆ ในการเสนอคำแนะนำ/ข้อคิดเห็นต่อภาครัฐ อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการเป็น

ศูนย์กลางข้อมูลด้านสินเชื่อของสถาบันการเงินในสาธารณรัฐเกาหลี ทั้งสินเชื่อประเภทบุคคลและสินเชื่อธุรกิจ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ จะเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ภาครัฐสามารถวางแนวทางและกำหนดแผนการแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพ